

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

LÄNSMANNEN

BERÄTTELSE FRÅN CARL IX^S
DANSKA FEJD 1611 AF
I.O. ÅBERG

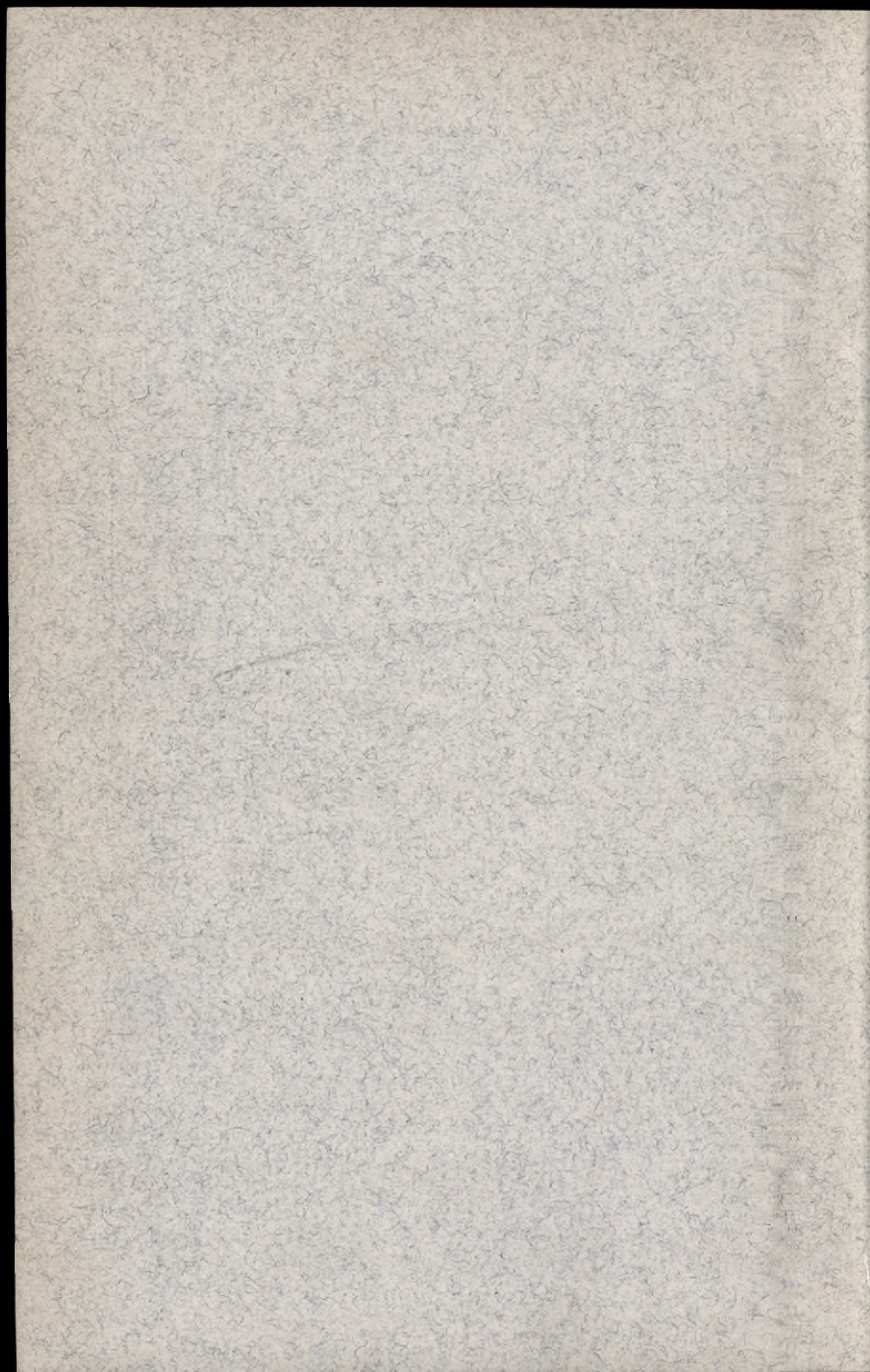

STOCKHOLM

NILS GLEERUP.

STOCKHOLM,
NILS GLEERUPS FÖRLAGSEXPEDITION.

Pris: 60 öre.

LÄNSMANNEN

BERÄTTELSE FRÅN KARL IX:S DANSKA FEJD 1611

AF

J. O. Åberg

STOCKHOLM

NILS GLEERUPS FÖRLAGSEXPEDITION

STOCKHOLM

TRYCKT HOS A. L. NORMANS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG, 1882.

LÄNSMANNEN

BERÄTTELSE FRÅN CARL IX^S
DANSKA FEJD 1611 AF
I.O. ÅBERG

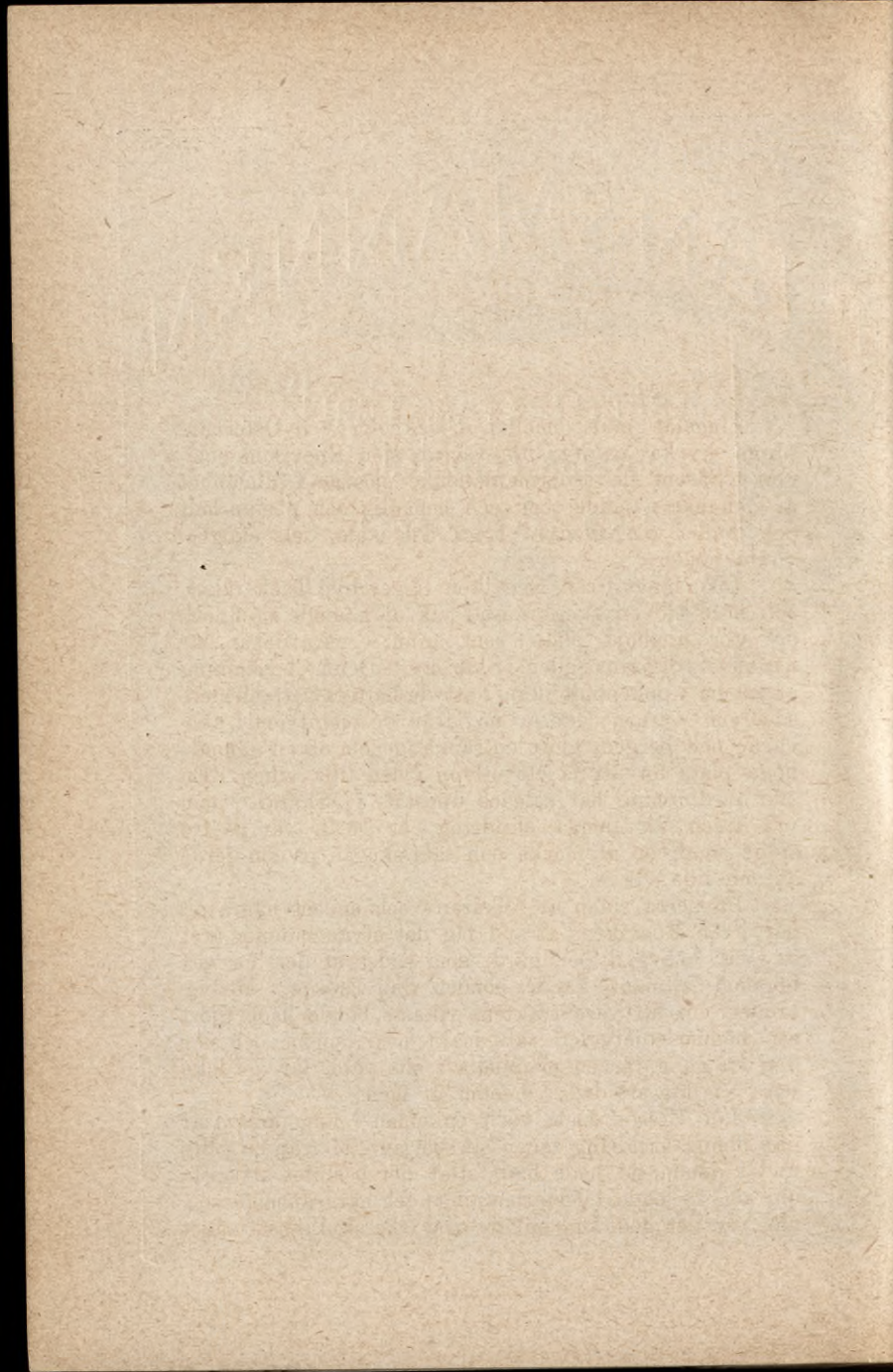

J. W. W.

M. MEYER

STOCKHOLM

NILS GLEERUP.

1.

Ungefär midt emellan Stockholm och Österhanninge kyrka är den lilla vackra sjön Enevikens belägen. Såsom de södermanländske sjöarne i allmänhet är den här nämnde täck och behaglig och nästan helt och hållet omgifven af höga, dels kala, dels skogbevuxta höjder.

Icke långt ifrån Enevikens ligger byn Täckeråker, och nere vid en skogkransad vik af nämnde sjö finnes en stor upphöjd plats, som ännu i våra dagar bär namnet »Skåran» eller »Skårön». Denna benämning anses ha uppkommit deraf, att de häftiga vattenflöden, som om vårarne störta ned från de omgifvande skogarne och bergen, gjort en ränna igenom ofvan nämnde höga plats för att få ett utlopp i den lilla viken. En stor fördjupning har således uppstått i »Skåran», som vid tiden för denna skildring, år 1611, var på tre sidor omgifven af mörka och täta skogar, på den fjärde af den lilla viken.

På norra sidan af »Skåran» och endast några alnar ifrån Enevikens strand låg det ofvan nämnde året en väl bebyggd bondgård, som egdes af den för sitt högmöde allmänt kände bonden Jan Ersson. Medvetandet om att vara traktens rikaste bonde hade gjort att högmödsdjefvulen fått makt med honom, och när den en gång får en menniska i sitt våld, lär det icke vara så lätt att drifva honom ut igen.

Jan Ersson hade varit enkeman i ungefär tre år när denna skildring tager sin början. Mer än en gång under denna tid hade han fattat det beslutet att gifta om sig, ty både i Österhanninge och närgränsande socknar var det godt om enkör, som icke skulle haft något

emot att bli den rike bondens hustru, men så snart gubben Jan vidrörde den strängen, erhöll han alltid detta skämtsamma svar af sin vackra dotter, den adertonåriga Gertrud:

»Åh, far, inte ska' ni gå 'sta igen och gifta er. Det är ju bara tokerier, som spöka i er hjerna!»

Huru vida detta Gertruds infall dikterades af begäret att sjelf få spela herskarinna i huset, eller af ömhet för den gamle fadren, som med sin förra hustru lefvat i ett jemförelsevis lyckligt äktenskap, låta vi vara osagdt; nog af, den unga flickan uppehöll på detta och andra sätt fadren, så att han gång på gång slog kärleksgrillerne ur hågen.

Gertrud var Jan Erssons enda barn och sålunda ensam arftagerska till det vackra och ganska betydande hemman, som Jan endast genom en rastlös flit och en aldrig svikande ömtanke bragt upp från nästan ett intet till en af de förnämste bondgårdarne i Österhanninge socken.

Det var för den skull naturligt, att friare från när och fjerran skulle tillströmma så snart Gertrud hunnit bli' giftasvuxen. Hon afspisade dem likväl alla med denna förklaring:

»Hur skulle det se ut om jag gifte mig, då jag ännu är så ung! Folket skulle då säga att jag vore giftasgalen. Det kan hitta på att hända, att jag aldrig gifter mig.»

Med denna rättframma förklaring fingo alla friarne resa sina färde.

Väl tyckte Jan Ersson ej om detta sätt att affärda friarne, af hvilka ganska många hade lika mycket att föra i boet som Gertrud skulle få med sig dit, men han tänkte helt förståndigt som så:

»Det är sannt att flickan är ung och ännu har tid på sig. Så rik som hon blir, kommer hon nog att få sig en man, äfven om hon väntar några år. Dessutom behöfver jag henne nu i huset. Saken får väl anstå så länge.»

Men vid pass ett år före denna berättelses början kom från Noling i Grödinge socken en bondson, rikare än Gertrud, och lade fram sina giftermålsanbud.

Jan Ersson var ensam hemma när Per i Nolinge infann sig. De hade träffats en gång förut under en färd från Stockholm. Utanför Skans tull hade Jan Erssons hästar skenat och han sjelf slungats handlöst ned i diket, der han låg afsvimmad ända till dess Per hann fram och bragte honom till lif, samt hjälpte honom med att återfå de skrämde djuren.

Jan Ersson var rätt glad öfver att återse sin räddare och när denne efter några omsvep ryckte fram med anledningen till sitt besök, sade Jan utan vidare betänkande, i det han lade sin grofva valkiga hand i Pers:

»Du och ingen annan ska', ta mig sjutton, ha tösen min. Här har du näfven på det! Kom igen om söndag.»

»Då har väl svärfar förberedt Gertrud», inföll Per, som var så tvärsäker på sin sak, att han genast gaf Jan Ersson denna titel.

»Naturligtvis, men annars behöfs det inte», svarade gubben Jan tryggt. »Qvinfolken måste lyda och dermed basta!»

Jan Erssons hela lif hade förflutit nästan utan öfverraskningar. Det är då lätt att begripa huru han skulle känna sig till mods, då han, omtalande Pers i Nolinge besök och frieri jemte sitt eget samtycke der till, fick detta oväntade svar:

»Tala inte derom, far. Om jag skulle gifta mig, så vill jag aldrig minst ha girigbuken Per i Nolinge, som är en visa i hela häradet.»

Gubben Jan visste på en lång stund icke hvad han skulle svara. Så snart Per rest hade han, glad i hågen, för sig sjelf räknat ut huru stora egodelar, som då skulle samlas på en hand. Det hjonelaget skulle bli det rikaste och ansenligaste i hela häradet, och hvem vet huru långt Per skulle komma att gå i följd deraf. Ej underligt då att gubben Jan blef svarslös, då han förnam dottrens oförblommerade svar.

Han satt en lång stund och vaggade fram och tillbaka med hela kroppen, liksom ville han medelst dessa rörelser framtinga det svar, som han ämnade gifva sin djerfva dotter.

Slutligen sade han, liksom uppfarande ur en svår dröm:

»Bara prat, flicka! Jag har gifvit Per löfte om din hand, och som en ärlig karl måste jag hålla det samma. Han kommer hit om söndag.»

Med dessa ord ämnade Jan Ersson aflägsna sig, men stannade tvärt vid dessa Gertruds ord, uttalade med en djupt sorglig ton:

»Jag kan inte gifta mig med Per i Nolinge, därför att... att... jag inte håller honom kär.»

»Jaså», inföll Jan Ersson med hård stämma, »du kanske håller någon annan kär i stället?»

På denna fråga svarade icke den unga flickan. Hon rodnade likväl som en pion och en lätt darning genomfor hennes fylliga gestalt.

»Nå, så svara då», röt Jan Ersson, som bland sina fel äfven hade det, att han var ytterst häftig.

Gertrud teg ännu. Hon kämpade synbarligen en hård kamp med sig sjelf. Men då fadren i ännu hårdare ton uppmanade henne att besvara hans fråga, tog hon mod till sig, blickade Jan Ersson lugnt i ögonen och sade:

»Det är Harald Brodde, som jag håller kär, ja kärast af allt på jorden.»

2.

Samma afton som ofvan nämnde samtal hölls mellan Jan Ersson och hans dotter syntes en mansfigur sakta närma sig »Skåran». Det var en gråhårig gubbe, något böjd af åren. Oaktadt det träben han begagnade syntes hans gång likväl ej i ringaste mån besvärad deraf.

Elias Kraft så var den gamles namn. »I sin krafts dagar», det vill säga innan han förlorade sitt venstra ben under den förfärliga striden om Kalmar stad, der han ensam med lejonmod i nära en timmes tid försvarade en af danskarne skjuten bresch, var han

en väldig krigsman, som för denna sin bragd af Karl IX erhöll skattefrihet på lifstid för sitt straxt söder om »Skåran» belägna hemman. Olyckan med benet hade likväl icke kunnat nedslå hans af naturen muntra lynne, och man kunde vara temligen säker på, att der någon lekstuga hölls, der fanns också Elias Kraft närvarande.

Men när den gamle soldaten, vid det tillfälle vi nu första gången göra hans bekantskap, stultade fram mot »Skåran», var han ej glad till påseendet, ty under det han sakta vandrade framåt, mumlade han för sig sjelf:

»Onda tidender ha kommit hit upp till oss. Det går baklänges för gamle kungen, och Gud allena vet hvar det ska' sluta. Jon i Skälbrunn kom hem i går och berättade om att juten bränt Vestervik, samt att han närmar sig våra trakter. Hur ska' det gå om han kommer hit, då knappt något stridbart manskap finnes hemma? Alla ä' vid hären och...»

Elias Kraft afbröt här sjelf sin monolog och påskyndade sin gång mot »Skåran». Snart stod han der uppe och skådade tankfull ned i den af vattnet utgräfdä fördjupningen, som var ganska ansenlig både till längd och bredd.

Medan den gamle knekten stod der, försänkt i tankar såväl på det förflutna, som på hvad som komma skulle, om ryktet om danskarnes anmarsch besannade sig, närmade sig från andra sidan en ung man, iförd en enkel jägdrägt. Ett par rapphöns hängde i jagtväskan af groft läder med klumpiga upphöjda figurer, föreställande en jägare med sin hund.

Den unge jägaren var också tankfull, och ej sällan mumlade han halfhögt för sig sjelf:

»Männe jag någonsin ska' få henne, då jag är fattig och hennes far är rik?»

Denna fråga undslapp många gånger hans läppar och alltid åtföljdes den af tunga suckar, vittnande om, att han sjelf ansåg sin önskan nästan omöjlig att uppfyllas. Slutligen stod äfven han uppe på »Skåran», men på andra sidan om fördjupningen och alldeles midt emot Elias Kraft.

De båda männen, som så plötsligt och oförmodadt stodo öga mot öga med hvarandra, utropade också samtidigt:

»Nej, se Elias Kraft!»

»Åh se, kommissarien!»

När den gamle knekten gjorde detta utrop lyfte han en smula på den bredskärmiga mössan och tillade:

»Jagten har varit lycklig i dag, ser jag, eller kanske att kommissarien har...»

»Som du ser, vän Elias», afbröt Harald Brodde, traktens nye länsman, »har jag lyckats skjuta två feta raphöns. Vill du följa med hem, så ska' du få dig ett läckert mål?»

Detta hade Elias Kraft alls ingenting emot, ty det var icke utan att han ej på sätt och vis var en läcker-gom, förståendes när andra bjödo. Detta får man likväl ej taga i någon elak mening, ty skälet dertill var, att den gamle knekten ej hade råd att bestå sig med några fina rätter, emedan hans gård var en af de skralaste i hela Österhanninge.

Innan han följde den gjorda inbjudningen sade han därför:

»Om kommissarien vill göra sig så gemen att stiga hit ned», och med dessa ord pekade han på fördjupningen, »så har jag något viktigt att förkunna.»

»Gerna, vän Elias», svarade Harald Brodde och klättrade vigt utför sluttningen. Saktare gick det för Elias Kraft, och mer än en gång svor han rätt mustigt öfver juten, som genom att skjuta bort hans venstra ben gjort honom nästan oförmögen till snabbare rörelser. Han stod dock inom kort nere på fördjupningens botten, i hvilken en vid pass tre alnar bred bäck rann fram. På ömse sidor om detta grunda vatten satte sig de båda vännerna midt emot hvarandra, den gamle knekten på en skrofflig stenhäll och Harald Brodde på en halfruttnad trädstam, som af stormen i fordna tider lösryckts från sin rot uppe på höjden och slungats hit ned. Framför dem låg Enevikens yta, krusad af en svag bris och kantad med mörka och dystra skogar. Bakom sig och på sidorna hade de sluttningarne och deröfver återigen den mörka osköflade

skogen. Vattnet i den lilla bäcken sorlade så muntert, liksom ville det stämma de båda människans dystra sinnen gladare.

Sedan Elias Kraft en stund sutit med hufvudet lutadt i båda händerna, och Harald Brodde förgäfves länge väntat på att den gamle knekten skulle taga till ordet, utbrast han en smula otåligt:

»Nå, hvad är det som du har att förkunna, vän Elias?»

Vid detta spörsmål upplyfte den tillfrågade hufvudet, betraktade länsmannen en stund forskande, liksom ville han först öfvertyga sig om hans innersta tankar innan han gjorde sin fråga och sade derefter:

»Hvad skulle kommissarien göra, om en fara hotade våra bygder?»

»Det var en besynnerlig fråga, min käre Elias», sade Harald Brodde och såg verkligen mäktas förvånad ut.

»Jaja, det kan väl synas så», menade den gamle knekten, stött öfver den likgiltighet, som han tyckte sig spåra hos länsmannen, »men jag frågar allvarsamt, jag, och ber då om att få ett lika allvarligt svar.»

»Hvad är det för en fara du menar. Jag förstår dig ännu inte, vän Elias?»

»Åh, om juten till exempel skulle komma till våra bygder?» var den indirekta fråga, som Elias Kraft nu gjorde.

»Juten! Hvad tänker du på?» utropade Harald Brodde. »Han är ju långt härifrån nere i Småland!»

»Ja, det är santt. För inte så länge sedan brände och sköflade han Vestervik.»

»Nå, då är ju faran långt aflägsen», svarade länsmannen mera likgiltigt än förut. »Hvarför oroa oss i förväg?»

Detta svar förtröt gamle Elias Kraft, så att han, rodnande af harm, svarade:

»Oroa oss i förväg, säger kommissarien! Så han pratar! Hur ska man kunna motå faran, om man inte i förväg bereder sig på den? Svara på den frågan, om han kan?»

»Nå, så tala ur skägget då, gamle vän! Vet

du någonting särskildt om den fara, som du säger hota oss?»

»Jo jo, men, det slår allt in, det», svarade Elias Kraft och såg en smula mystisk ut.

»Fram med den då!»

»Juten kommer snart hit.»

»Omöjligt.»

»Jaså! Då skulle Jon i Skälbrunn ljuga, men ännu har aldrig en lögn kommit öfver hans läppar. Jag träffade honom i går. Han kom nedifrån landet och berättade, att juten bränt Vestervik och att han närmar sig våra trakter. Jon har nog tagit reda på saken, det kan kommissarien vara säker på. Inte pratar han bredvid munnen, så mycket kan jag ansvara för.»

»Nej, jag vet det nog», svarade Harald Brodde. »Jag har visserligen inte varit mer än ett år här i orten, men ändock har jag lärt känna Jon i Skälbrunn såsom en genomhederlig och bra karl, som framför allt håller sig till sanningen.»

»Joo, det kan kommissarien allt sätta sig på och stiga upp igen», svarade Elias Kraft. »Jag känner honom allt sedan han var liten pojke och vet, att han alltid farit ärliga fram här i världen.»

En ganska lång tystnad inträdde härefter. De båda vännerna tänkte på helt olika saker vidt skiljda från hvarandra. Slutligen sade Harald Brodde, i det han allvarligt betraktade Elias Kraft:

»Om det olyckligtvis skulle gå så långt, att juten kommer hit, det Gud förbjude, kan jag då lita på dig?»

»Ja, herre», svarade den gamle knekten och utsträckte till bestyrkande af sina ord, ena handen öfver bäcken, »ni kan fuller lita på hvad jag sagt. Mina ord ä' lika säkra som kungsord.»

»Det är godt och väl det», svarade länsmannen och reste sig upp. »Försök nu att komma öfver bäcken, så gå vi hem.»

Under vägen till Täckerråker, der Harald Brodde hade sin bostad, sporde Elias Kraft, utan att i förväg göra någon antydning derom:

»Är det sannt hvad folket pratar, att kommissarien håller Jan Erssons Gertrud kär?»

Denna fråga kom så oförhappandes öfver läns-
mannen, att han för några ögonblick måste vända bort
ansigtet för att ej förråda sig genom den rodnad, som
hastigt bredde sig öfver hans kinder. Gubben Elias
upptäckte den likväl och ett leende af belåtenhet kru-
sade hans läppar under det han mumlade för sig sjelf:

»Jag ser nu att ryktet inte ljugit. Skulle önska
att Gertrud finge honom till man, ty han är hvarken
bondplågåre, såsom många andre länsmän, eller stursk
af sig såsom nästan alle herremän.» Högt sade han:

»Nå, hvad säger kommissarien? Blir han miss-
nöjd för min fråga, som kanske är något för närgången?»

»Nej», svarade Harald Brodde och fattade den
gamle knektens hand. »Din fråga är alldeles på sin
plats, ty jag har dess värre, såsom jag tror, inte dolt
såsom jag bordt, att jag håller Gertrud kär.»

Dessa ord uttalade han med så sorgsen stämma,
att Elias Kraft förvånad utbrast:

»Hvarför säger ni *dess värre*, herr kommissarie?»

»Ack, det begriper du nog!»

»Nej, inte om man lofvade att steka eller flå mig
lefvande.»

Harald Brodde gick en stund och suckade tungt
för sig sjelf. Slutligen utbrast han med dyster stämma:

»Du vet att Jan Ersson är socknens högmögaste
bonde. Naturligtvis åstundar han, som endast sätter
sin förtröstan till jordiska egodelar, 'dem tjufvar grafva
och stjäla', såsom prosten plägar uttrycka sig, när han
ibland talar om Jan, att till måg få en man, som kan
föra i boet lika mycket som Gertrud. Nu vet du, att
jag är fattig och endast har min lilla lön att lefva på,
och därför...»

»Ja, jag vet, att ni är fattig, då ni istället kunde
vara rikare än Jan Ersson», afbröt Elias Kraft ifrigt.
»Förlåt, herre, att jag ta'r ordet ur er mun, men nu
kan jag, fördöme mig, inte tåga längre. »Om ni vore
en bondplågåre, skulle ni snart ha samlat förmögenhet,
men se hela orsaken är att ni är en *menniska*, rätt så
ni bär länsmansrocken. Ja, ja», fortfor han ifrigare,
då Harald Brodde gaf honom ett tecken att tåga, »nu
vill jag sjunga ut hvad både jag och hela häradet

tänker. Hur behandlade ni inte gamla Brita i Högsta för ungefär en månad sedan, då ni skulle göra utmätning hos henne för en liten fordran, som den rike och snåle Per i Noling hade der. Nå», menade den gamle knekten och lösgjorde med våld den hand, som den unge länsmanen i detsamma lade öfver hans läppar, »ni kan ändå inte afhålla mig från att tala. Dessutom vet hela häradet redan om det, för si Brita kunde inte hålla munnen, och det gjorde hon rätt i. Allt ondt kommer gu'nås till vår kännedom, men det goda, det tigger man nog med. Gaf ni inte den stackars gumman penningar att betala sin skuld med, istället för att göra utmätning och dermed sätta den stackaren på bar backe?»

»Åh, hvarför gör du så stor affär af en sådan småsak?» inföll den unge länsmanen förlägen.

»Småsak», utbrast Elias Kraft till hälften förtörnad. »Ja, ni kallar det en småsak, men jag ska' säga er, att vår Herre, han upptecknar nog hvarje god gerning, bestode den äfven i att ge en hungrig en liten beta bröd eller den törstige en dryck vatten, och ni kan vara säker på, att hvarje sådan god handling nog kommer en väl till pass någon gång. Lita på det.»

»Gud gifve att du spådde sannt», tänkte Harald Brodde. »Jag skulle ingenting högre önska.»

När de gingo förbi Jan Erssons gård stod den högmådige bonden ute på vedbacken och trätte på ett par drängar. Hans skällsord och svordomar hördes ända ut till de förbipasserande.

»Sådant der likar sig inte med ett anständigt lefverne», sade Elias Kraft och pekade på den af vrede blossande Jan Ersson.

Harald Brodde svarade icke på dessa ord. Han låtsade icke se den uppretade och högmådige bonden. Men denne såg istället honom och då han och Elias hunno så långt bort, att de vände ryggen åt gården, knöt Jan sin grofva hand efter dem, och utbrast med ilsken ton:

»Om jag hade dig mellan fyra ögon, din förbannade länsmanssjäl, skulle jag se ditt hjerteblod!»

De båda drängarne utbytte en hastig blick, som oförstäldt betydde så mycket som:

»Nu ändteligen ha vi den snålvargen i våra händer!»

3.

Då Gertrud så öppet tillstod sin kärlek till den unge länsmannen var det nära att Jan Ersson för alltid mistat målföret af luttet förskräckelse. Han ville tala, men endast kippade efter andan en lång stund ända till dess Gertrud, som blef allvarsamt rädd för den belägenhet, i hvilken fadren råkat, företog sig den vanliga utvägen att dunka honom i ryggen. Detta hade till följd att gubben Jan, som bokstafligen satt andan i halsen, med ens fick den tillbaka.

Men, den som blef illa lönad för sin hjälpsamhet, det var den stackars flickan. I mer än en timmes tid svor och trätte Jan Ersson, och det på ett språk, som är omöjligt att återgifva, och då han omsider slutade var det med en hotelse att skjuta ihjäl länsmannen först och sedan med våld tvinga Gertrud fram till altaret vid Pers i Nolinga sida.

Gertrud var en förständig flicka, som väl kände fadrens sinnelag och därför teg som muren så länge han höll på med att gorma. Hon viste alltför väl, att om hon nu motsade honom, skulle hans vrede ännu mera stegras, och han, retad till ytterlighet, handgripeligen till och med öfvertyga dottren om, att han var herre i huset, såsom han en gång gjort med sin hustru.

Åsynen af Harald Brodde längre fram på dagen ökade naturligtvis hans raseri ännu mera, och då han på aftonen kom in till Gertrud, der hon satt vid sin spinnrock, förnyade han på ett brutalt sätt sina hotelser mot såväl henne som den förhatlige länsmannen.

Gertrud svarade icke heller nu ett enda ord, utan snurrade spinnrockshjulet ännu hastigare. Gubben Jan såg därför en stund på henne, mumlade derefter några

eder mellan tänderna och gick sin väg, synbarligen en smula flat öfver det mottagande han rönt från dottrens sida. Han trodde nämligen att hon skulle falla till föga och under tårar och böner söka beveka hans hjerta. Men, den unga flickan var af en stolt natur, modren helt och hållet upp i dagen.

Så kom söndagen, då äktenskapskontraktet skulle upprättas. Vål fruktade Gertrud den dagen mycket, men Jan Ersson ännu mera. Hvad skulle han svara Per i Nolinga om dottren lika envist som förut vidhöll att ej bli Pers hustru? Skulle han mot henne använda de våldsamma medel som han nyligen hotat med?

Jan Ersson var, som sagdt, i en riktigt svår klämma. Redan före solen var han uppe. Hemma trufdes han ej länge, der blef det honom för qvaft. Han måste ha frisk luft. För den skull begaf han sig ut, satt en stund på »Skåran» och skådade så allvarligt utåt Enevikens, nu af solens första strålar förgyllda spegelblanka yta som om han ur densamma velat utforska svaret på sina frågor: »hvad ska' jag göra i detta bryderi», och vandrade sedan på vinst och förlust söderut. Innan han viste ordet af befann han sig framme vid den lilla rödmålade prestgården. En flock gäss kacklade, den stora bandhunden, som prosten köpt i Stockholm till skydd för tjuftvar, hvilka ofta hemsökte denna rika trakt och icke aktade för rof att göra påhelsning till och med hos andans män, der de nogsamts visste att de åtminstone skulle få godt byte af »Guds gåfvor» isynnerhet efter de mycket inbringande tiondemötena, gaf till ett ilsket skall vid åsynen af Jan Ersson, der han med armarne slappt hängande längs sidorna och hufvudet nedsjünket mot bröstet, sakta vandrade fram på den smala kyrkvägen. På förstugubron stod en fet piga och matade hönsen medan gårdsdrängen hade all möjlig möda att afhålla gässen från att anektera det korn, som pigan rikligt strödde ut. Då och då passade dock gåsfar på att göra en eröfring medan drängens lystna ögon mera stodo till pigan än till de kacklande röfrarne.

Jan Ersson såg ingenting af allt detta, ej heller

förnam han bandhundens ilskna skall, så djupt försjunken var han i tanken på huru han skulle förhålla sig då Per i Nolinga kom till honom längre fram på dagen. Han var nära nog ense med sig sjelf om rätta sättet, då han från prestgårdsporten, som han i detsamma gick förbi, hörde dessa ord, hvilka blixtnabbt väckte honom ur hans drömmier:

»Hvad går du och funderar på, Jan Ersson, efter som du ser nästan hängfärdig ut?»

Det var den gamle prosten, som med dessa ord väckte den grubblande. Den andlige stödde sig med båda armarne på den låga porten, under det han än såg på Jan Ersson, än gaf en belåten blick åt sina på andra sidan vägen liggande vackra åkerfält. Hans ärevördiga hufvud var betäckt med en sammetskalott, under hvilken de snöhvita lockarne ringlade sig utefter axlar och rygg. En lång mörkbrun kaftan dolde hans jättelika gestalt och bredvid honom stod hans dyrbara käpp med guldknapp stödd mot ena portstolpen.

»Hvad går du och funderar på, Jan Ersson?» upprepade den åldrige prosten, då Jan, plötsligt väckt ur sina grubblerier, stirrade på honom som hade han varit en uppenbarelse från andeverlden, »hvilken sorg trycker dig?»

»Ack värdig prost», utbrast den girige bonden då han ändteligen fick mål i munnen, »jag vet inte hur jag ska' bära mig åt med Gertrud, tösen min!»

»Gertrud! Hur så? Är hon sjuk, eller har någon olycka händt den snälla flickan?»

»Ja, en olycka, värdig prost», svarade Jan och vaggade fram och tillbaka med hufvudet. »En riktigt stor olycka.»

»Hvad i Guds namn har då inträffat?» sporde prosten ängsligt. »Har hästen skenat och...»

»Nej, nej, flickan vill gifta sig mot min vilja, det är väl nog stor olycka, det.»

»Gifta sig mot din vilja. Önskar du då att hon ska' lefva ogift hela sitt lif igenom, hon, som är så rik och vacker?»

»Inte vill jag det, inte», svarade Jan Ersson, som ödmjukt och med mössan i hand under detta korta

samtal närmat sig prostgårdsporten, »men si saken är den att hon inte vill ta' den, som jag vill.»

»Hvem är det då?»

»Per i Noling.»

Vid ljudet af detta namn gjorde prosten en full grimace, som icke observerades af Jan Ersson. Der-
efter sade han:

»Då håller hon väl inte Per i Noling kär kan jag förmoda?»

»Ja, så säger hon åtminstone, den envisa slynan», inföll Jan Ersson häftigt.

»Så ska' du inte benämna din dotter», tillrättav-
visade prosten mildt men ändock allvarligt. »Under
alla de år jag varit denna församlings herde har jag
aldrig haft ett så fromt och läraktigt läs barn som
Gertrud. Hon är sjelfva godheten så framt en syndig
menniska kan sägas ega någonting af denna gudom-
liga känsla. Du skall vörda ditt barn såsom du vör-
dar dig sjelf, aldrast när detta barn gjort sig för-
tjent af denna vörnad.»

Det var med en viss stränghet i ton och åtbörder
som den gamle prosten yttrade dessa sista ord.

»Ja visserligen har värdig prosten rätt», svarade
Jan Ersson efter några ögonblicks eftersinnande, »men
är det inte barnens skyldighet att i *allt* lyda sina
föräldrar?»

»Nej, min käre Jan Ersson. Det gifves vissa
stunder då barnen måste mera lyda Gud än människor,
och en dylik stund är det som vi nu tala om. Hjer-
tats heligaste känslor *kunna* och *få* ej tvingas, om icke
olycka skall komma deraf. Gertrud älskar ej Per i
Noling. Skulle hon det oakadt bli' hans hustru, så
blefve hon tvifvelsutant olycklig för hela lifvet. Det
är alltså en skyldighet emot sig sjelf, att hon ej lyss-
nar till Pers anbud.»

»Utan kanske till länsmannens?» sporde Jan Ers-
son argt och hånfullt.

»Jaså, älskar hon då Harald Brodde?» inföll den
gamle själasörjaren, utan att låtsas märka Jans tillstånd.

»Ja visst gör hon det!»

»Har hon sjelf tillstått det?»

»Ja.»

»Nå, min käre Jan Ersson, då har du inte något annat att göra, än att låta dem giftas!»

»Och jag skulle ge min dotter, som en gång ska' ärfva allt hvad jag eger, åt den fattiglappen», skrek Jan Ersson argare än förut.

»Lugna dig, min käre Jan. Harald Brodde är en duktig och förståndig karl och dertill en människa med hjertat på rätta stället. Det skulle heller alls inte förvåna mig om vår nådig kung inom kort gjorde honom till fogde. Denna plats har han ärligen förtjänat att erhålla genom sin redbarhet, sin kraft och sitt goda ömmande hjerta. Men du, Jan Ersson», fortfor prosten och hans stämman blef nästan hotande under det hans ännu i ålderdomen skarpa ögon borrade sig in i den girige bondens, »du är en högmodig kaxe, som i allt förtröstar på dina timliga egodelar, men snart nog torde också du komma att besanna att högmod går före fall! Tag dig derföre i tid till vara, att ej ditt uppvaknande sker med förskräckelse.»

Efter uttalandet af denna mustiga sanning vände den gamle prosten den förbluffade och skämsne Jan Ersson tvärt ryggen och gick med raska steg tillbaka öfver gården.

Med riktigt snopne blickar följde den girige bonden en lång stund den bortgående. Slutligen vände han sjelf om till hemmet under det han mumlade för sig:

»Han må säga hvad han vill om Harald Brodde, men aldrig ska' han kunna förmå mig till att ge honom min dotter till äkta, så mycket är då säkert.»

4.

Mötet mellan Jan Ersson och den tillämnade mågen hade till en början varit godt och hjertligt och det ehuru Gertrud tvärt emot fadrens förbud begifvit sig af till kyrkan, der hon, sorgsen och bekymrad, hemtade god tröst af den vördade själasörjarens hjertliga ord.

Det blef också ganska betydligt drucket hos Jan Ersson, ty Per i Noling hade, oakadt sin starkt utpräglade snålhet, ändock fört med sig ett stort quantum dryckesvaror.

Glammet och skämtet mellan svärfadren och svärsonen blefvo dock något afkylde när den först nämnde med en ton, som var icke så litet snopen, berättade först om sitt samtal med dottern och sedan med prosten. Pers runda och skinande anlete blef genast förlängdt en god del, ty han såg redan i andanom huru Jan Erssons präktiga gård rakade hans näsa förbi, och hvem kan då undra öfver att denna ansigtets mest framstående del ofrivilligt eller ej drog ut sig i form af en sannskyldig snabel. Visserligen sökte Per att hålla god min i elakt spel, men den saknads blick han kastade på den nästan tömda ölstånkan, sade så mycket som: hvarför var jag så dum att jag bjöd dig på någonting innan saken var klar!

Slutet på den så högtidligt började sammankomsten blef att något beständt icke kunde afgöras. Innan Per i Noling tog afsked lofvade han dock för sig sjelf att ha den gynnade rivalen i ständigt åtanke.

Jan Erssons argsinta lynne gaf likväl något med sig när han mot aftonen begaf sig till den i Täckerråker boende åldermannen Niklas Bose, för att dricka ur den »sqvallerpott», som länge Bengt i Täckerråker blifvit dömd att bjuda på. Då mjuknade Jans sinne en smula och han muvlade för sig sjelf under det han sakta gick bygatan framåt till åldermannens vid slutet af densamma belägna gård:

»Det är kanske inte så farligt som jag föreställer mig. Hett i början förstås, men svalnar nog med tiden. Träffar jag dock länsmanen ensam, så... så...»

Jan Ersson fullbordade icke meningen. Af de lågande blickarne och de knutna händerna framgick dock tydligt, att han långt ifrån glömt den hämnd han inom sig sjelf svurit Harald Brodde.

Det var en god sed hos våra gamle förfäder, att de oftast, så framt det ej var fråga om brott af svårare beskaffenhet, för sig sjelfve by- eller sockenvis

afdömde sina tvister. Derigenom undveks naturligtvis mycken tidspillan, hvarförutan felsteget i de flesta fall ej blef så allmänt bekant som det skulle blifvit så framt det dragits under allmän domstol.

Då likasom nu spelade sqvalleret en stor roll i samhället. Den, som allt för mycket gifvit lopp åt sin elaka tunga och dymedelst kränkt sin nästas goda namn och rykte, blef för den skull enhälligt af bymännen dömd att gifva den felande en på sätt och vis fullständig upprättelse. Detta skedde genom erläggande af den så kallade »sqvallerpotten» eller »sqvallertunnan», som förfördelaren var skyldig att bjuda på, så framt han ville erhålla tillgift för sitt fel.

Det var en dylik »sqvallerpott», som Jan Ersson nu skulle vara med om att dricka ur.

Något lugnare till sinnet inträdde den dryge bonden i Niklas Boses helgdagstuga, der det besynnerliga gästbudet skulle ega rum, ty det var föreskrifvet i dessa sjelfgjorda lagar, att denna försoningsfest skulle försiggå hos byns ålderman, såsom varande det lilla samhällets mest betydande person. Niklas Bose, som på långt när icke kunde mäta sig med Jan Ersson i rikedomar och därför krusade icke så litet för honom, mötte Jan i dörren med denna helsning:

»Stig på, stig på; jag tror nog att vi få god väl-fägnad i afton.»

»Behöfs nog eftersom vi ä' mäktat törstige», svarade Jan och tog sig om munnen. »Det är temmeligen länge sedan vi hade någon 'sqvallerpott'».

»Ja, så der bortåt fjorton dagar sedan», inföll Niklas Bose småleende. »Det är rätt uppfriskande ibland.»

Ungefär en timme derefter voro Täckerråkers män tillika med några inbjudne församlade. Sist kom länge Bengt med snopen uppsyn och satte sig längst nere vid dörren.

Ehuru han såsom varande dräng hos en af Täckerråkers småbönder naturligtvis var känd af alla, låtsade dock ingen af de närvarande om att han ens fanns till. Detta var första delen af straffet.

Redan ett par timmar innan försoningsfesten bör-

jade hade den dömde, enligt öflig sed, måst bringa till åldermannens hem hvad han skulle bjuda på. Detta bestod i en myckenhet öl samt ett slags bränvin, ytterst starkt och illaluktande, men icke desto mindre högst begärligt för böndernes strupar.

Ölet fanns i en ankare och bränvinet i tvenne stora kantiner, hvilka samtliga kärl hade sina platser på ett stort midt i rummet befintligt bord.

Sedan gästerne ändteligen hunnit samlas, uppsteg åldermannen Niklas Bose, gick fram till bordet och knackade i detsamma tre gånger. Detta var signalen till att alla de närvarande också reste sig upp, med undantag af länge Bengt, ty seden var att fördelaren skulle sitta ända till dess talet ställdes till honom. Allt samtal upphörde derjemte, emedan hvar och en med spänd nyfikenhet afvaktade hvad åldermannen hade att säga.

Sedan Niklas Bose en stund sett sig omkring, sade han, vänd mot den plats, der inhysesmannen halte Sven hade sin plats:

»Redan länge har det talet gått i vår by, att du, halte Sven, om nätterne skulle ha mjölkat din grannes kor och derefter skaffat dig medel till att komma till Stockholm och sälja varan. Det är ett elakt rykte, som vi just nu befunnit vara helt och hållet grundlöst, så att du inte längre behöfver oroa dig deröfver.»

Efter dessa ord vände han sig mot länge Bengt, som under hans tal till halte Sven otåligt skruvat hit och dit på stolen:

»Upphofsmannen till detta elaka rykte är länge Bengt och han har nu, för att kunna försona sina synder, blifvit dömd till att erlægga 'sqvallerpott', bestående af öl och bränvin. Träd fram du, Bengt och befria den hederlige Sven från de misstankar, som i följd af din sqvalleraktiga tunga så länge hvilat på honom.»

Nu vändes allas blickar mot länge Bengt, en vildsint och arg sälle, som under många år gjort socknen mycken förtret genom sin onda tunga, den han aldrig kunde hålla i styr. Redan för länge sedan hade det varit fråga om att ådöma honom »sqvallerpott», men bymännen hade icke torts göra det, emedan de fruk-

tade för den hämnd, som Bengt skulle taga. Dock var måttet nu rågadt och Bengt instämd för bydomstolen.

Då han sakta närmade sig bordet kunde man under det skenbara lugn, som hvilade öfver hans anlete, ändock spåra ilskan och vreden, dem han till en början förgäfves sökte att lägga band på. Men då han såg närmare efter och märkte, att knifskafft stucko fram ur hvars och ens läderbälte, ansåg han det vara klokast af honom att med åtminstone yttre undergifvenhet foga sig efter de tvingande omständigheterna. Hvad han tänkte för sig sjelf yppade han likväl icke för någon.

Framkommen till bordet fattade han en liten, enkom för honom framställd bägare, fyllde den till hälften med bränvin, till hälften med öl, höjde den der-efter och sade, vänd till halte Sven:

»Hvad jag sagt om dig, Sven, är ingenting annat än ett skamligt förtal och har ingen grund, hvarför jag nu tager denna lögnen i mig igen.»

Detta var snart sagdt det stående formuläret vid dylika tillfällen. Härpå svarade också halte Sven:

»Gerna, Bengt. Det är menskligt att fela, det erkänner hvar och en, men det tillhör också en rätt-rådlig man att förlåta andras fel lika gerna som han vill att hans egna fel skola förlåtne varda.»

Dermed var den egentliga delen af försoningsfesten till ända.

Långe Bengt hade nu frihet att gå, sitta eller stå hvar han ville, men af dryckerne hade han icke rättighet att röra det aldra minsta mer än det, som han druckit när han föreslog försoningsskålen. Detta straff kändes också hårdt isynnerhet för en sådan person som Bengt, som ända från bårndomen hade vant sig vid att ibland förtära nästan oerhörda quantiteter af öl och bränvin. Det var också under inflytelsen af desse, som han icke allenast plögade förtala sin nästa, utan äfven ställa till bråk af hvarjehanda slag.

Ju längre det började lida fram emot midnatt, desto högljuddare blef glammet. Den gamle enögde klockaren, som under tiden också infunnit sig och

blifvit rikligen förplägad, var nästan outtröttlig med att förtälja den ena sagan och anekdoten efter den andra. Gästerne hade för att bättre kunna uppfatta hans ord satt sig i en ring omkring honom sedan han sjelf tagit plats på dryckesbordet.

Bland annat föll talet naturligtvis också på danskarne och på det med dem pågående kriget. Sedan Niklas Bose med anledning häraf yttrat några skarpa ord mot desse Sveriges fiender, inföll den gamle klockaren, sedan han först låtit höra ett kort skratt, mera liknande en hästs gnäggande:

»Ha' ni hört historien om hur det gick till när Sverige och Danmark skapades?»

»Nej, nej», ropade åhörarne om hvarandra. »Berätta om det, fader klockare.»

Sedan denne hostat och harklat en stund och till yttermera visso tagit sig en duktig klunk ur den på nytt fyllda stånkan, antagligen för att ännu mera uppfrika sitt minne, började han:

»För många Herrans år sedan träffades två förnämre herrar i en skånsk stad. Den ene var svensk, den andre dansk. De voro tillsammans på ett stort gästabad, der jutarne voro öfverlägsne till antalet, ity att den förut nämnde svensken var den ende utlänning, som fanns der. Under samtalets lopp sporde den förnämre dansken i öfvermodig ton, om svensken visste huru det gick till när Sverige och Danmark skapades. Då svensken sade, att han inte hade kännedom derom, inföll dansken: Jo, så här gick det till: När Gud skapade verlden följde fan öfverallt med och såg på. Vid ankomsten till Öresund sade Gud till fan: Nu är jag ledsen vid arbetet, gå du öfver på andra sidan och skapa ett land, som skall heta Sverige. Så gjorde också fan och fyllde hela landet med berg och moras.»

Ett doft och hotande mummel hördes från alla de församlade vid dessa klockarens ord och mustiga svordomar haglade öfver danskarne.

Sedan det högljudda sorlet någorlunda lagt sig, inföll den gamle enögde klockaren:

»Men, så tyst då, jag har ju inte talat om mer än första delen af historien.»

»Jaså, det är mera», utbrast Niklas Bose, som varit en af dem, som mest utöst sin bitterhet öfver jutten. »Tyst, pojkar, klockarfar har inte slutat ännu!»

Sedan denne åter tagit sig en väldig styrkdryck fortfor han:

»I kunnen väl förstå, att detta elaka tal af dansken skulle högeligen förtryta den svenske gästen, som deri tydligt spårade jutens onda och illvilliga sinnelag. Han sade för den skull: Min danske vän har endast berättat sagans första del, och som jag tror att han glömt den andra, så vill jag, som väl påminner mig den, omtala densamma, så framt I viljen höra på. Ja, det ville alla, åtminstone af nyfikenhet öfver att få höra hur svensken skulle reda sig ur den klämma, som jutarne trodde att deras förnäme kamrat satt honom uti. Svensken fortsatte därför sagan på följande lustiga och dräpande sätt: Mine herrar! När Gud sedermera synade fans verk, fann han det illa gjordt, och gaf fan en sträng skrapa med befallning att han genast skulle gå tillbaka öfver sundet och skapa folket i Danmark, och skapade Gud emellertid, för att ersätta bristen af det svenska landets godhet, det svenska folket, som därför blef ett raskt och vackert folk med mod i bröstet och redlighet i själen. Fan deremot skapade det danska folket, och misslyckades dermed till den grad, att han sjelf blygdes för sitt verk, och ju mer han betraktade detsamma, desto mera fann han det likna en käring, hvarför han i förargelsen gaf det en knäck i nacken, så att det började gnälla och skrika sitt: 'A se gu! A se gu!' Så lyder...»

Den gamle klockaren fick ej tala till punkt emedan ett ohejdadt skallande skratt afbröt honom. Alla stötte sina bågare och stop tillsammans och tyckte att svensken talat så, som en svensk skulle tala. Till och med länge Bengt glömde för tillfället sin skygghet och instämde af hjertans lust i skrattsalfvorne och hurraropen.

»Ja, hvad klockarfar nu omtalat är både godt och väl och till på köpet roligt», hördes i detsamma en

grof och kraftig stämma från dörren, »men hvad ska' ni säga då ni få veta att juten är på marsch hit upp för att härja äfven våra bygder?»

Dessa ord gjorde att alla i en blink sprungo upp och vände sina blickar mot dörren. Från allas läppar hördes också i samma ögonblick detta namn:

»Elias Kraft!»

Den gamle soldaten klef i detsamma fram i rummet, gick fram till gästabudsbordet, från hvilket den gamle enögde klockaren hastigt förfogat sig ned, och grep en der befintlig halffylld stänka, ty seden vid dylika försoningsfester var den, att hvar och en, som kom dit, hade rättighet att efter bästa förmåga välplåga sig.

»Ja», sade han, sedan han några sekunder låtit sina blickar öfverfara gästerne, »det är dagsens sanning hvad jag sagt. För ungefär åtta dagar sedan brände juten Muskö kyrka, och i förgår var ett af hans ströfparti synligt på Gälön. Ni se alltså att faran verkligen är öfverhängande.»

De förut af drickandet rödmosiga anletena hade med ens fått en blekare färg. Värst berördes dock Jan Ersson af den föga hugneliga underrättelsen, och ännu sämre till mods blef han då Elias Kraft med en betecknande blick på honom fortfor:

»Af Jon i Skälbrunn, som i förgår var på Gälön i ett angeläget ärende, fick jag höra att juten hade reda på att Jan Ersson är socknens förmögnaste bonde och att han lär ha mycket penningar på sin kistbotten. Hvem, som talat om detta vet jag inte, men att jutens snikenhet derigenom retats ännu mera, det är åtminstone säkert. Jon talade också om, att danske befälhafvaren ifrigt sökte efter någon, som kunde visa dem vägen hit. Om han ännu funnit någon vägvisare, det känner jag inte till», slutade han med temligen likgiltig ton och satte ånyo stopet för munnen, samt tömde det i ett enda tag.

Väl hade Jan Ersson blifvit gruffigt förskräckt vid afhörandet af Elias Krafts berättelse, men omöjligt vore att beskrifva den förfäran, som intog honom, då han ytterligare förnam, att hans gård och penninge-

kista voro särskildt hotade. Det var den giriges förfärliga ångest, som nu bemäktigade sig honom.

»Hjelp, hjelp», skrek han full af förtviflan. »Jag vill inte bli af med mina penningar. Hjelp, hjelp!»

Med dessa ord rusade han rakt på dörren, men tumlade nästan halft medvetslöst tillbaka, då i det samma en manlig stänmma utropade:

»I konungens namn! Ingen får ännu lemna denna stuga!»

Det var länsmannen Harald Brodde, som nu uppenbarade sig.

5.

Då efter gudstjenstens slut Gertrud ämnade återvända hem vinkade prosten henne till sig. Rodnande af förlägenhet, ty hon såg att alla de kyrkbesökandes blickar voro fästade på henne med ett visst uttryck af afundssjuka öfver den heder, som vederfors henne, närmade hon sig den gamle själasörjaren, inför hvilken hon vördnadsfullt böjde sitt vackra hufvud.

»Följ med mig, mitt barn», sade prosten, »jag har något särskildt att tala med dig om.»

Full af förundran lyddé Gertrud. Framkommen till prostgården blef hon på det hjertligaste mottagen af prostinnan och husets döttrar, af hvilka hon under barnaåren varit en kär och afhållen lekkamrat.

I det stora hvardagsrummet stod middagen dukad på gammalt enkelt sätt. Gertrud såg dock, att det väntades flere gäster och prosten bestyrkte också detta genom att ofta gå ut på förstugubron och speja utåt nejden, hvarunder han mumlade otydliga meningar för sig sjelf. Hvem var det som väntades? Gertrud visste det icke, ej heller brydde hon sig om att mycket bråka sin hjerna dermed. Hennes tankar voro sysselsatte med blott ett enda föremål, och det hade hon drömt om både vaken och sofvande. Under det hon vid ena fönstret satt försjunken i sina djupa tankar märkte

hon icke hur prosten och hela hans familj då och då kastade skålmska blickar på henne.

Ändteligen hördes häftiga slag af en galopperande häst och några ögonblick derefter stod Harald Brodde på förstugubron.

»Välkommen, välkommen», yttrade både prosten och prostinnan och tryckte hjertligt den unge redan afhållne länsmannens händer.

Gertrud hörde visserligen dessa »välkommen», men fästade sig icke mera dervid, så upptagen var hon af sina egna tankar. Men då hon förnam att steg närmade sig hvardagsrummet upplyfte hon sina blickar.

I samma sekund möttes hennes och Haralds ögon. Det lästes i dem både glädje och förvåning. Högst sällan hade det varit dem förunnadt att råkas ostörde af fadren. Nu ändteligen var denne timme slagen och den unga flickan prisade i sitt hjerta den stund då hon beslöt sig för att gå till kyrkan, annars skulle hon icke fått råka sitt hjertas kär.

Blygt och rodnande helsade hon den unge läns-
mannen, ty hon visste icke att den vänlige själasör-
jaren kände till deras förhållande. Äfven Harald
Brodde, som också var okunnig derom, kände hur hans
kinder finga en högre färg vid den oväntade åsynen
af Gertrud. Med den stora själfbeherskning han egde
kunde han dock tvinga sina upproriska känslor till
någorlunda jenvigt igen.

Middagen var glad och munterheten gäst vid detta
prestgårdsbord. Den gamle prosten själf var ovanligt
språksam, talade om en mängd roliga historier från
sin ungdom och sökte att på alla möjliga sätt muntra
upp sina gäster. Endast på Harald Broddes panna
lägrade sig då och då ett lätt moln när han tänkte på
att han möjligtvis skulle vara tvungen till att störa
middagsglädjen genom att förkunna den nedslående
tidningen om danskarnes härjningståg mot deras af
kriget förut orörda trakter.

Hur mycket han för sig själf resonerade hit och
dit, kom han ändock till den slutsatsen, att det nog
vore bäst om han först som sist gjorde prostfamiljen
och Gertrud uppmärksamme på hvad som möjligtvis

skulle komma, och han hade just det första ordet på läpparne, då prosten afbröt honom:

»Jag vill fatta mig kort», sade den gamle själasörjaren och såg vänligt på länsmannen och Gertrud. »I morgse träffade jag Jan Ersson och fick då höra någonting, som gjorde mitt gamla hjerta stort bekymmer. Jan vill nemligen gifta bort sin dotter med Per i Nolinge och...»

»Med Per i Nolinge», skrek Harald Brodde till, oförmögen att längre hålla sig.

»Ja, ja, men det är nog inte så farligt», inföll den gamle prosten småleende åt länsmannens ifver. »Din far, Gertrud, måste väl taga reson, så vida han har något förstånd kvar. Jag vet också, enligt Jans egen utsago, att du, Gertrud, håller af vår unge länsman, nå, nå, tag det inte så illa vid dig», fortfor han, då Gertrud, glömsk af att hon var på ett främmande ställe, häftigt sprang upp, »ty då ni för en stund sedan möttes, såg jag af edra blickar, att Jan inte sagt en osanning. Min afsigt att få er tillsammans här i dag har lyckats, och nu vill jag säga er hvad jag har på hjertat. Komme hit båda två.»

Sedan Harald Brodde och Gertrud, båda icke så litet förlagne öfver det hastiga omslaget i den ställning de intogo till hvarandra, åtlydt den gamle vänlige själasörjarens uppmaning, lade han deras båda händer tillsammans, såg på dem med hjertliga blickar och sade:

»Det är alltid, åtminstone för mig, en nedslående känsla då jag erfar, att föräldrar vilja tvinga sina barn till ett äktenskap, som skall göra dem olyckliga. Långt ifrån att vilja uppmana dig, Gertrud, till att vara upprorisk mot din far, af hvilken du ändock fått lifvet och rönt så mycket godt ända hittills, kan jag dock ej underlåta att lägga dig på hjertat, att du mera måste se på din egen timliga lycka, än på dess bekostnad befordera din fars planer, som endast gå ut på att kasta dig i armarne på den, som har stora rikedomar, ity att han vill genom hjonelag frammana en rik och derigenom ansedd slägt. Det är din pligt, flicka, att, såsom jag nyligen sade, mera se på din egen lycka,

ty i frågor sådana som denna, då hjertats angelägenheter komma med i räkningen, måste man mera lyda Gud än menniskor. Gud sjelf är kärleken, och då han nedlagt denna öfversvinneliga känsla i våra själar, vill han också, att vi skola följa den och använda den till vår egen jordiska lycka. Är det för den skull så, att du af allt ditt hjerta älskar Harald Brodde, som i rikt mått förtjenar en qvinnas kärlek, så blif honom alltid trogen. Lyd din far punktligt i allt, utom när han vill grusa din lycka, och varen förvissade om, att jag med råd och dåd skall bistå eder om pröfnings stunder skulle bli ännu hårdare.»

Under det den gamle prosten talade och öfvertygelsens hela värme låg i hans ord och blickar, hade länsmannen slutit Gertrud till sitt bröst. Ögonblicket kändes också så djupt gripande för Gertrud, att hon på något sätt måste lätta sitt öfverfulla hjerta. Hon gjorde det också medelst tårar, som onekligen äro det bästa afledningsmedel vare sig för sorg eller glädje.

»Nu ska' vi vara glada», utbrast den vänlige själsörjaren och steg upp samt läste den enkla bordsbönen; »Förtrösten alltid på, att det finnes en Gud, som i sinom tid belönar en trogen kärlek, det äro jag och min hustru också ett lefvande vittnesbörd på», slutade han och tryckte den åldriga makan trofast i sina armar.

Efter middagen drog sig det lilla sällskapet ned i trädgården för att der fördrifva några timmar med muntert glam och samspråk. Samtalet hade dock icke hunnit rätt långt, innan det på ett långt ifrån behagligt sätt stördes genom Jons i Skälbrunn och Elias Krafts plötsliga och brådstörtade uppträdande.

Harald Brodde, som redan på afstånd varseblef de ankommande och af deras rörelser och minspel tydligt märkte att de hade någonting att förkunna angående den nedslående tidningen om jutens annalkande, ville därför skynda dem till mötes, för att bedja dem framföra sin berättelse så skonsamt som möjligt.

Den sinnesrörelse, som han vid åsynen af Elias Kraft och dennes kamrat icke kunde bemästra, observerades också af prostens, som höll honom qvar, under det han utbrast:

»Hvad står på, efter som du ser så besynnerlig ut. Har du blifvit sjuk?»

Medan den gamle själasörjaren på detta sätt prejade Harald Brodde, som försökte alla möjliga förevändningar, för att kunna slippa lös, men utan att han lyckades i denna sin afsigt, hunno Elias Kraft och Jon i Skälbrunn in genom trädgårdsporten. Vid det buller, som de gjorde när de häftigt öppnade och tillslöto densamma, vände sig prosten hastigt om. Hans skarpa blickar sågo också genast den djupa sinnesrörelse, som tydligt aftecknade sig i de ankommandes anleten och han utropade för den skull, i det han häftigt reste sig upp:

»Hvad står på. Är det någon, som genast behöfver nattvardens hugsvalelse, så...»

»Nej, inte hvad jag vet, vördig prost», svarade Elias Kraft, som förde ordet. Derefter berättade ömsom han och ömsom kamraten om de härjningar, som vi förut här redogjort för. När båda slutat sade den gamle själasörjaren, i det han fromt och undergifvet knäppte tillsammans båda händerna öfver det höghvälfda bröstet:

»Det är en svår pröfning, som Gud i sin allvishet beskär oss. Låtom oss dock vara trogne vårt land och vår konung och alltid förlita oss dertill, att om Gud lägger oss en börda uppå, så hjälper han oss också att draga den.»

Harald Brodde och Elias Kraft hade under tiden gått ett stycke afsides. Länsmannen omtalade dervid hvad som händt under middagen och slutade med denna något ängsliga fråga:

»Hur ska' jag nu få Jan Erssons samtycke?»

Elias Kraft funderade en stund. Slutligen sade han, under det han betänksamt ruskade på hufvudet:

»Det blir nog svårt, det, men gif sig till tåls och låt mig styra om det der, så tror jag nog att det ska' gå bra ändå. Men nu duger det minsann inte att söla här.»

»Du har rätt, Elias. Vi måste handla fort om något skall kunna göras. Men hur ska' vi kunna samla folket nog hastigt?»

»Täckeråkersborne ä' i afton samlade hos Niklas Bose för att dricka 'sqvallerpott', som länge Bengt bjuder på.»

»Är du säker derpå?» sporde länsmannen och betraktade stadigt den gamle soldaten.

»Ja, så framt inte Niklas Bose sjelf ljuger. Jag talade med honom derom för knappt tre timmar sedan.»

»Godt, då bege vi oss i väg så fort som möjligt. Ingen tid är att förlora.»

Medan Harald Brodde, Gertrud och Elias Kraft en stund derefter skyndade i riktning mot Täckeråker, ilade Jon i Skälbrunn mot en annan del af socknen för att sammankalla alla stridbare män till »Skåran», såsom länsmannen befallt.

6.

Harald Broddes ord »ingen får ännu lemna denna stuga» gjorde på »sqvallerpottgästerne», hvilka i förväg voro uppskrämde genom Elias Krafts berättelser om danskarnes härjningar, ett intryck, som hade närmast likhet med det man erfar, då man plötsligt och oförberedt står framför en ögonskenlig fara. Till och med åldermannen, som ändock plögade skryta öfver att han var orädd af sig, darrade synbarligen och kastade ängsliga blickar på de inne i rummet befintliga föremålen, samt närmade sig oförmärkt den väggfasta sängen, under hvilken han hade sitt penningskrin förvaradt.

Sedan Harald Brodde sett att den tryckta stämningen någorlunda hunnit lägga sig, sade han, i det han gick fram midt i rummet:

»Det är sannt hvad Elias Kraft berättat för eder. Viljen I följa mig emot vårt fäderneslands fiender?»

Ett enstämmigt ja-rop besvarade länsmannens ord. Endast Jan Ersson försökte att så mycket som möjligt dölja sig för att ej bli i tillfälle att deltaga i det farliga arbetet. Rädd som »en backhare» gömde sig den snikne bonden hvar han kunde komma åt. Så hade

han lyckats sticka sig undan i en vrå och hvälfva en gammal skinnfäll öfver sig. Det väckte också ett ogemt löje bland alla de församlade när han ändteligen påträffades och framdrogs.

»Ni är då just ingen hjelte, fader Jan», utbrast Harald Brodde och betraktade Jan Ersson med spefulla blickar. »I edert ställe skulle jag...»

Länsmannen kom ej längre i sitt anförande emedan Niklas Bose i detsamma inföll:

»Ännu ha vi något qvar af förtäringen; låt oss anställa 'påldrickning'. Ä' ni med derom, pojkar?»

»Men, vi ha allvarsammare saker att nu tänka på», sade Harald Brodde och vände sig till älderman-
nen. »Kom ihåg att fienden kanske snart står utanför våra dörrar.»

»Ja, ja, då blir det tid nog att tänka på den saken», invände Niklas Bose, som redan började erfara synbara verkningar af ölet och bränvinet. »Ska' vi låta länge Bengts 'sqvallerpott' drickas ur af andra. Nej! Juten ska' vi nog klå ändå bara han kommer hit. Är det inte rätt sannt, pojkar?»

»Jo, jo», skränade alla. »Vi ska' ha 'påldrickning', det är säkert, det!»

Harald Brodde och Elias Kraft utbytte en hastig blick. Hvad ville de göra gent emot en sådan envishet? De måste tåligt foga sig efter omständigheterna och togo för den skull plats på en af de väggfasta bänkarne för att vara åskådare till den på denna tid så öfliga »påldrickningen».

Sedan Niklas Bose derefter utvalt den största trästånkan nedslog han i en af stånkans sidor små pålar under hvarandra, ofvan ifrån räknadt. Stånkan fylldes derefter med bränvin, emedan ölet redan tagit slut. De, som derefter anmälde sig till nämnde drickning trädde fram. Jan Ersson var en bland dem, ty der han kunde få något för intet, der höll sig gerna denne snikne bonde framme.

»Ja», inföll Niklas Bose, »som ni veta, så vinnes priset af den, som i ett enda tag kan dricka till stånkans understa påle. Den är knappt ett fjerdedels tum från bottnen.»

Det var många blickar, som begärligt mätte den fyllda stånkan och många, som innerligt önskade, att struparne måtte räcka till vid profvingen.

Det första laget, bestående af fyra täflande, hade försökt sig, men blott en af detsamma hann till tredje pålen från botten räknadt.

»Det var bra gjordt, Pers Anders», utbrast Niklas Bose. »I nästa drickning ta'r du allt priset.»

Niklas Bose hade knappt fått sista ordet öfver läpparne då Pers Anders stöp raklång under bordet, der han genast somnade och trakterade de öfrige gästerne med sina allt annat än harmoniska snarkningar.

»Låt'n ligga, låt'n ligga», sade åldermannen då ett par af Pers vänner ville hjälpa upp den slagne dryckeshjelten, »han gör ju ingen menniska något för när, eller hur, kommissarien?»

Harald Brodde nickade god mening utan att besvara åldermannens fråga.

Den gamle, enögde och talträngde klockaren, som hela tiden hållit sig på afstånd, trängde sig nu fram och ville låta höra en historia till. »Sqvallerpottgästerne» voro också nu i taget att vilja höra historier, ju befängdare, desto bättre. Klockarens förslag antogs för den skull med förtjusning. Berättaren, som också började bli en smula knäsvag, hjälptes upp på bordet igen och sedan Niklas Bose stuckit i hans hand en till hälften fylld stänka, sade han:

»Medan vi bereda oss till nästa drickning kan klockarfar gerna få dra fram med sina historier. Men hvad ska' ni nu ta' för en, mästare Sängelin?»

»Berätta om huru vår kyrka fick sin stora brudkrona af guld», inföll länge Bengt och sträckte dervid, såsom han trodde, obemärkt fram ena handen för att bemäktiga sig en af stänkorne, ty det blef, kan tänka, lite kusligt att sitta hela qvällen törstande och endast se på huru de andre drucko. Men Niklas Bose, som hade ögonen med sig och just i detsamma varseblef Bengts djerfva och olofliga tilltag, slog honom så bastant på fingrarne, att han genast släppte stånkan, hvars innehåll med detsamma också flödade ut öfver golfvet.

»Hvad ta'r du dig för oloffiga friheter», dundrade äldermannen, röd i synen af förargelse. »Vet du inte, rätt så gammal du är, att den, som blir dömd att betala 'sqvallerpott', inte har rättighet att få dricka mer än första skålen deraf.»

Skamflat drog sig länge Bengt tillbaka under det han gaf Niklas Bose ett par »mördande» ögonkast, hvilka tydligt sade så mycket som: Vänta du, jag träffar dig nog ensam en gång, och då ska' du få betaldt för det här.

Under tiden hade gamle Sängelin hunnit göra sig närmare förtrogen med den berättelse han utfäst sig att omtala. Sedan länge Bengt därför blifvit tillbörligt afsnäst, började den gamle klockaren, efter att ha tagit sig en så grundlig klunk ur stopet, att han nära nog fallit ned från bordet, hade icke Niklas Bose hållit honom uppe:

»I fordna tider, man påstår till och med, att det var i den första kristendomstiden, var 'Skåran' ett högt berg, på hvilket Österhanninge sockenmän betade sina kreatur och hade rest upp sina fåbodar. På den tiden fanns det mera öfverflöd på jättar och troll än i våra dagar, för si när folket blef kristet och började att bygga kyrkor, kunde inte trollen fördraga ljudet från de vigde klockorne, utan flydde bort från dessa trakter.»

Så snart gamle Sängelin vidrörde trollen, började alla gästerne, äfven de mest bullersamme, att iakttaga en viss ängslig tystnad. Tron på dessa onda, till en del i folkets åskådning öfvernaturliga väsen, hade nemligen ännu icke på långt när hunnit utrotas. Till och med länge Bengt, som annars var så morsk af sig, satt nu stilla i sin vrå. Sängelin fortfor därför med högre stämma, då han märkte den verkan, som hans tal gjorde:

»Trollen i 'Skåran' voro också gramse öfver menniskornas närvaro och önskade för den skull ingenting högre, än att få bort dem. I synnerhet voro bergets skogsrår afundssjuka öfver, att ej ensamme få rå om skogen.»

»Nu hände det sig att en af de bönder, som egde en af fåbodarne, hade en ovanligt vacker dotter, och

i henne hade trollen förälskat sig, ty äfven troll kunde hysa kärlek till människorna. Den unga fäboflickan var af dem utsedd till en trollbrud. Men, som hon var kristen hade det sig inte så lätt för trollen att få makt med henne.»

»Men, en gång visste de att noga passa på tiden. Det var en julotta, då flickans fader ensam begaf sig till kyrkan. Innan flickan väl hunnit sjunga sin julpsalm kommo för den skull trollen och skyndade sig att ikläda henne den dyrbaraste skrud som de hade, och det utan att hon förmådde hindra det. Hade hon dock förut hunnit påbörja julpsalmen, skulle trollen ej kunnat få någon makt med henne, men detta glömde hon helt och hållet bort i förskräckelsen. När skruden var påsatt, prydde trollen flickans hufvud med en dyrbar krona, ty hon skulle ju bli det rikaste trollets brud.»

»Bonden hade emellertid inte hunnit halfväges till kyrkan, förrän den trogne gårdshunden kom sättande efter honom i fullt språng, rusade förbi hästen, och försökte att mota honom, under det han skällde så, som han aldrig tillförene gjort. Detta förtröt till en början husbonden, som därför sökte att med alla möjliga medel jaga bort honom. När han såg att detta var förgäfvets, tänkte han: 'Det måtte inte stå rätt till i fäboden, efter som hunden är så ifrig att hindra min resa'. Derpå vände han om och kom just lagom för att se sin dotter sitta i brudstol. Fadren blef vid den synen så häpen och förskräckt, att han till en början icke visste hvad han skulle göra, ty han såg nog att trollen fått makt med hans vackra dotter.»

»I denna sin nöd föllo hans blickar på den bredvid dörren stående stålblanka yxan. Utan att besinna sig många minuter grep han yxan och slungade den med sådan kraft öfver trollbrudens hufvud, att den hvinande fastnade i väggen. Nu var det så, att trollen aldrig kunde fördraga stål, hvadan de hals öfver hufvud skyndade ut ur stugan och lemnade bruden qvar. Fadren var ej sen att genast taga sin dotter, sådan hon satt i sin kostliga brudskrud, med sig i släden och körde sålunda, utan att våga tilltala henne

med ett enda ord, i fullt språng till kyrkan. Väl skyndade trollen, som ville hafva sin krona tillbaka, med stort gny och dån efter och omkring släden, men kunde icke göra bonden och hans dotter något illa. Längre än till kyrkgårdsporten kunde trollen likväl icke komma, der måste de lemna bruden och hennes modige fader.»

»När så denne, ledande sin dotter vid handen, inträdde i kyrkan, sågo alla med förvåning på den af guld och andra dyrbarheter strålande brudklädda flickan, och alla undrade hvad detta skulle betyda. Men fadren gick rakt fram till presten och berättade omständligt huru det förhöll sig med den saken, hvar efter han skänkte både krona och skrud till kyrkan. Härmed var förtrollningen också bruten. Efter den tiden blef fadren till trollbruden en så myndig man i socknen, att presten inte ens vågade börja gudstjensten förr, än han hunnit anlända. Flickan blef deremot vida beryktad för det sällsamma äfventyr hon haft med trollen i Skåringe skog, och detta gjorde att en mängd friare inom kort anmälde sig. Slutligen blef hon dock lyckligt gift och moder till många barn, samt lefde ända till dess hon uppnådde en ganska hög ålder. Så var det med den historien.»

Värmen inne i stugan tillika med ett flitigt användande af stopet hade nu knäckt äfven den gamle klockaren. Då han skulle hoppa ned från bordet förlorade han jernvigten i följd deraf, att tyngdpunkten för tillfället låg i hufvudet, och ramlade med stort dån under bordet till den förut snarkande Pers Anders.

»Åh, låt honom ligga», utbrast Harald Brodde, då Niklas Bose ville hjälpa upp Sångelin. »När han i morgon blir qvitt ruset, så är det lika bra igen. Men, nu tycker jag att ni kunde sluta med den här leken för denna gång. I skolen också besinna, att det är tid på att göra allvar af, om vi skola försvara oss mot juten, eller låta honom bränna våra gårdar och skända våra qvinnor. Det är...»

Nu ändteligen fick Jan Ersson mål i munnen. Omsorgen om hvad han egde gjorde att han blef sig

helt och hållet olik. Till utseendet ödmjuk gick han fram till Harald Brodde och sporde:

»Är det sannt hvad Elias Kraft nyss sa', att juten vill åt mig och min gård?»

»Ja, gud'nås, nog tror jag att det är sannt, ty juten plägar inte rata penningar», svarade länsmannen och såg allvarligt på den skälfvande Jan Ersson.

Denne återigen lät sina blickar sväfvande irra omkring bland de närvarande. Hvert han än såg varseblef han ändock icke den minsta skynt af medlidande, ty det slumrande hatet mot den snåle bonden hade nu med ens fått näring. Till sin ytterligare förtviflan hörde han till och med en röst uttala denna mening tillräckligt högt att höras af honom sjelf och de bredvid honom stående:

»Det är rätt åt den snålvargen. Juten må gerna bränna hans gård och taga alla hans penningar, det önskar jag honom.»

Rösten kom från den i sin vrå hopkrupne länge Bengt, som beledsagade sina ord med en ilsken blick på Jan Ersson.

En annan dofvare röst, lika stark som länge Bengts, yttrade derefter:

»Ja, det må han gerna ha därför att han vill tvinga sin dotter att gifta sig med den hon inte håller kär.»

Länsmannen såg nog att det var den präktige gamle soldaten, som yttrade dessa ord, men han lät sade icke det ringaste derom. Endast ett knappt märkbart småleende krusade hans läppar.

Den sista rösten hade dock slagit Jan Ersson mera än den första. Han vände sig hastigt om för att söka upptäcka hvem det var, som sade honom denna sanning, men förgäfvdes.

»Nå», yttrade derpå Harald Brodde, »viljen I nu sluta gästbudet och följa mig?»

»Ja», hördes några yttra, men med sväfvande stämmor.

Resten iakttog en envis tystnad.

Slutligen sade Niklas Bose, under det han steg fram till bordet, under hvilket Sångelin och Pers An-

ders snarkade i kapp, den förstnämnde i tenor, den andre i bas, men utan att det likväl var harmoni i duetten, fattade ett stop och höjde det öfver sitt hufvud:

»Kommissarien har rätt. Fienden närmar sig våra trakter och det är vår skyldighet att mota honom så långt vår förmåga sträcker sig. Skam åt den, som öfverger sin fädernetorfva! En duktig länsman ha vi, det kan ingen neka till, och då han nu vill gå i spetsen för oss, så är det vår skyldighet att följa honom.»

»Ja, ja», ropade nu alla om hvarandra, ty åldermannen Niklas Bose hade stort anseende i byn.

»Och jag», sade i detsamma Jan Ersson, i det han steg fram till Niklas, »jag lofvar åt den, som skyddar min gård, att han ska' få allt hvad han begär af mig.»

Det blixtrade för ögonblicket till i Harald Broddes ögon och när de mötte Elias Krafts, lästes tydligt denna hoppfulla mening i dem: »Nu är Gertrud min.»

Den ende, som ej deltog i öfverläggningen, var länge Bengt, och det af det enkla skäl, att han redan smugit sig bort. Midnatten hade redan förflutit, då Niklas Bose var ensam i sin stuga.

7.

Då länge Bengt kom ut ur Niklas Boses stuga blef han en stund qvarstående lutad mot den gårdsgård, som omgaf trädgårdstjappan kring åldermannens bostad. Bengts alla onda lidelser hade flammats upp och i hans mörka anlete lyste ett så osläckligt hat, att den, som råkat ut för detsamma gjorde bäst i att ej möta länge Bengt i dessa stunder. Den skam och nesa, som var en ovilkorlig följd af »sqvallerpottens» erläggande, hade också retat Bengt till den grad, att han knappt var mäktig sig sjelf. Derinne i stugan var han likväl tvungen att lägga band på sig, annars kunde det händt honom detsamma, som inträffade med hans föregångare, nemligen att han blifvit grundligt

kringklappad och derefter tvingad att erlægga dubbel »pott».

Långe Bengt egde en snart sagdt öfvermenskelig styrka. I motsats mot dylika starka personer var han hämndgirig och snarsticken och skyndade ej hans vederdeloman vid sådana tillfällen ur vägen för honom, var han helt enkelt olycklig.

Sedan Bengt en stund innehaft sin lutande ställning mot gårdesgården, rätade han upp sig, for med båda händerna öfver ansigtet och mumlade för sig sjelf:

»Nu eller aldrig måste det ske. Jag står inte längre ut härmed. Juten är här och detta ska' hjälpa mig.»

Med dessa ord skyndade Bengt ifrån platsen och styrde kosan mot Jan Erssons gård. Han gick med flit så sakta, att han skulle inträffa der just i soluppgången.

Så hände också. I samma ögonblick som länge Bengt kom fram till brynet af den småskog, hvilken skiljdes från Jan Erssons gård af en liten smal med fotshögt gräs bevuxen slätt, stack Gertrud, syns morgnad, ut det täcka hufvudet genom fönstret bredvid den ännu stängda förstugudörren. Vid denna syn drog sig Bengt undan bakom en af buskarne, hvarifrån han dock kunde ha tillbörlig utkik på den vackra bonddottren.

Sedan Gertrud en stund sett sig omkring och med synbart välbehag inandats den friska luften, gick hon in till en vrå af rummet och hemtade korn i en liten lertallrik. Kornet utströdde hon derefter åt hönsen, som hvarje morgon plägade samlas under detta fönster, visse om att då få mottaga den sedvanliga morgonransonen.

Under det Gertrud matade sina små bevingade älsklingar uttryckte hennes täcka anlete på samma gång glädje och sorg. Hon funderade synbarligen på när den tid skulle komma, då hon i eget bo kunde få mata sina egna små höns.

Såsom röfvaren på sitt byte så lurade Bengt på Gertrud. Åtrån efter att få tala med henne blef starkare med hvarje minut. Men att närma sig så att

hon märkte det ville han icke, emedan Gertrud i sådant fall genast skulle slå igen fönstret midt för hans näsa och sålunda stänga honom ute.

Gynnad af den täta småskogen smög han sig för den skull omkring den ganska stora trädgård, som omgaf Jan Erssons gård och kom på detta sätt utan att bli upptäckt ända fram till det fönster, vid hvilket den unga flickan ännu qvarstod. Nästan i detsamma lemnade hon sin plats der och några sekunder derefter öppnades förstugudörren. Gertrud trädde ut, men gjorde straxt en rörelse för att skynda in igen, då hon varseblef den smygande Bengt. Denne var dock snabbare än hon och stod med ett par hopp mellan henne och dörren.

»Hvad vill detta säga», utbrast Gertrud förbluffad.

»Hvad vill du, Bengt?»

»Tala med dig, Gertrud, det kan du väl begripa, tycker jag», inföll Bengt hånande.

»Vi ha ingenting att tala med hvarandra om det jag kan påminna mig.»

»Hå hå, då har jag bättre minne än du, ska' jag säga.»

»Låt mig gå in nu. Det är kyligt och jag är tunnklädd, såsom du ser.»

»Inte förr, än jag får tala med dig», svarade Bengt i hård och oböjlig ton.

Gertrud hade emellertid närmat sig honom och, behjertad som hon var, samlade hon alla sina krafter och knuffade till Bengt, så att han vacklade åt sidan. Men då hon skulle skynda in hade han återtagit sin förra ställning framför dörren.

»Åh ja, du är inte så klen som jag trodde», sade länge Bengt hånfullt och skrattade, »men mot mig är du ändock en dufunge.»

»Nå, hvad är det du vill», sporde i detsamma Gertrud och satte trotsigt båda händerna i sidorne.

»Säg fort.»

»Ha, ha, ha, du befaller bra. Det tycker jag om, men du får ursäkta att jag inte kan lyda dig förr, än jag blir din man.»

Gertrud tog ett par steg tillbaka och stod nu nere

på marken. Bengt bibehöll sin plats uppe på förstugubron framför dörren.

»Du min man», utbrast hon förbluffad. »Hvad är det för dumbheter du pratar, Bengt?»

»Det är väl inga dumbheter», svarade denne, fullt och fast öfvertygad om, att han var så godt som oemotståndlig.

»Jo, visst är det dumbheter. Inte blir du min man, det kan du vara säker på!»

»Men, hvarför det då, Gertrud?» sporde Bengt med en ton, som han gjorde så sorglig som möjligt.

»Kan du inte begripa det?»

»Nej.»

»Då är du ett nöt, Bengt!»

Detta rättframma svar gjorde den länge friaren till en början alldeles förbluffad. Vid närmare eftersinnande blef han dock arg och utbrast med dundrande stämma:

»Hvarför sa' du att jag är ett nöt?»

»Derför att du tror att jag ska' bli din hustru, då jag inte kan hålla dig kär.»

»Inte behöfs kärlek för att bli man och hustru», yttrade Bengt fogligare och blottade dermed sitt inre tillstånd.

»Jo, det är just det som behöfs för att bli lycklig», svarade Gertrud.

»Men, du är ju rik, och då tycker jag att vi inte behöfva mera», inföll Bengt envist.

»Af bara rikedomer blir man inte lycklig, kom ihåg det, när du en gång ska' gifta dig. Adjö med dig nu!»

Med dessa ord vände hon friaren ryggen för att genom köksdörren, som just nu öppnades, skynda in, men Bengt var äfven nu snabbare, och innan Gertrud hunnit halfväges fram till målet kände hon Bengts flåsande andedrägt i sin nacke. Just som han skulle fatta henne om lifvet gaf hon till ett anskri och snafvade i detsamma om en sten, samt föll framstupa. Den fart, som Bengt hade, kunde han icke hejda, hvadan äfven han snafvade och rullade som ett klot på andra sidan om Gertrud.

Vid det rop, som den unga flickan uppgaf skyndade Jan Erssons tre drängar ut från det närbelägna stallet. Bengt hade emellertid rest sig upp och glöddande af vrede sökte han genast efter Gertrud, som dock redan skyndat in i köket och stängt dörren efter sig. Genom ena fönstret skrek under tiden pigan till drängarne:

»Långe Bengt ville bära hand på husbondens dotter. Klå honom duktigt!»

De tre drängarne skyndade till ett i ena hörnet af gården liggande stenrös och började att derifrån häftigt bombardera länge Bengt.

Denne, som blifvit uppretad icke blott af Gertruds afslag på hans frieri, och hennes flykt, utan också af drängarnes anfall, rusade för den skull mot stenröset, men blef så kraftigt mottagen, att han måste stanna på halfva vägen.

»Kom hit, ska' vi göra dig till ett grynsåll», hänade den äldste drängen. Stenarne började också att med detsamma hagla kring Bengts öron. Rytande af vrede skulle han förnya anfallet, då en sten träffade hans högra arm straxt ofvanför armbågen, en annan bröstet och en tredje rakt i pannan, så att han såg en hel här af solar och vacklade några steg baklänges. Då stenkastningen snarare till än aftog ansåg Bengt det vara klokast att begifva sig bort. Men innan han gjorde detta hötte han åt drängarne och skrek:

»Vänta ni; jag träffar er nog der ni inte ha något stenrös att hålla er till!»

Drängarne endast skrattade åt hans hotelser och sände honom till afsked några stenar, hvilka dock ej bunno fram, emedan hållet var för långt.

Sedan länge Bengt i en skogskälla aftvättat blodet, som ymnigt rann ur såret i pannan, skyndade han söderut så fort han förmådde. Af hans bestämda uppsyn framgick tydligt att han fattat ett oryggligt beslut. Detta framgick äfven af de ord som han halfhögt yttrade för sig sjelf sedan han passerat den smala spången öfver den å, som förenar Eneviken och Wändelsjön.

»Föraktad af alla och bortstött af alla, har jag ingen annan utväg att få hämnd, än att uppsöka juten

och få hjelp af honom. Om de tro här, att de nu sluppet mig, så ha de missräknat sig. Hvad har jag för gagn af att vara här? Ingen. Öfverallt spottar man åt mig och kallar mig för squallerbytta. Nej, hämnd måste jag ha på dem», röt han till så att det gaf eko i skogen rundt omkring honom. »Jag vill inte ge mig till tåls förr, än jag sett dem alla förödmjukade. Åt gälöhället till är juten, sa' Elias Kraft. Nå, då vill jag gå ditåt och söka upp honom och bedja honom om hjelp. Jag är inte från den här socknen, så att det gör ingenting om jag lurar hit dansken. Ha, ha, ha, det ska' bli roligt att se den högmådige och snåle Jan Ersson, hur han ska' falla till föga när han får se sin gård brinna och jutarne springa bort med hans tunga penningsskrin. Och hans kavata slyna till dotter, hon ska' allt bli som ett lärft i syna när juten utan krus ta'r henne med sig. Ah, den der nernäsan unnar jag henne! Skulle jag inte vara lika god som en annan, hvasa?» utbrast han högre och speglade sig i den lilla Wändelsjöns klara yta. »Jo, nog är jag lika bra som många af socknens pojkar. Men se, den slynan vill naturligtvis bli förnäm derför att hon är rik, och det är kanske inte ett löst prat att hon lägger ut sina krokar för länsmannen. Men hon bör akta sig för att flyga högre än vingarne bära, annars dimper hon pladask ned igen och kan då bryta nacken af sig.»

Under denna monolog hade länge Bengts vrede hunnit lägga sig nästan helt och hållet. Trött som han var lade han sig bredvid ett snår med hufvudet mot en mossig sten och insomnade tungt.

Det var redan i solnedgången då han vaknade. Bestört sprang han upp och kände efter om han hade sin knif i behåll. Ja, den satt fortfarande qvar i läderbältet. Denna knif hade följt honom troget i många år och Bengt ville för allt i verlden icke bli af med honom, aldra helst nu, då den troligtvis som bäst skulle komma att behöfvas.

Sedan han med god appetit förtärt den svarta och nästan flinthårda brödkant, som han påträffade i ena tröjfickean skyndade han med stora steg mot syd-

ost. Han nära nog småsprang, så brådtom hade han. Sommarnattens lätta mörker hade redan flytt undan för morgonrodnadens rosenkimmer då han såg skärgården med sina öar, holmar och skär utbreda sig för hans blickar, och det var med en glad känsla som han nu skådade den af solens första strålar belysta spegelblanka hafsytan. Långsamt gick han upp på en ganska hög kulle, från hvars krön han i söder kunde skönja de mörka konturerne af Gålön.

Ju högre solen steg upp på sin bana, dess mera vidgade sig synkretsen och desto tydligare framträdde också hvarje föremål.

Bengt hade skarpa ögon. Han satte båda händerna öfver dem och såg bort mot den sist nämnda ön. Efter några minuters spejande utbrast han med hög stämma:

»Det är bestämdt master, som jag ser der borta. Ja, det slår inte fel. Och der en rök. Den blir större och större. Ah, se lågorna i trätopparne! Det är gälöskogen, som brinner, och der nedanför ligger bestämdt den jutska flottan. Man måste erkänna att juten gör sin sak omsorgsfullt.»

Det var icke utan en viss anstrykning af förtrytelse som Bengt uttalade dessa ord. De goda rörelser, som ibland påkomma äfven den mest förhårdade bof, och som nu bemäktigade sig länge Bengt för några minuter, voro dock snart förqväfde. Ryckande upp sig skyndade han med stora steg utför kullen och ilade ned till den ej långt aflägsna stranden.

Ditkommen såg han nu som först några skräpiga sjöbodar. Sedan han försigtigtvis aldra först öfvertygat sig om att inga människor funnos i eller bredvid dem, utvalde han åt sig den efter utseendet bästa båten och stötte ut.

Han hade dock knappt hunnit tio alnar från land, då båtens egare, som från sin i brynet af en skogsdunge liggande stuga observerat båttjufven, kom springande af alla krafter och hojtande med full hals.

Men innan båtegaren hann fram var länge Bengt minst tio famnar från land.

»Hvarför stjal du min båt, din erkekarnalje»,

skrek fiskaren och hötte åt Bengt med en åra, som han ryckt upp från den steniga stranden.

»Jag stjälar inte din båt», skrek Bengt tillbaka, »Jag bara lånar den på några timmar!»

»Men jag behöfver den sjelf just nu!»

»Du har ju andra båtar der vid stranden», utbrast länge Bengt hånfullt.

»De ä' inte mina.»

»Gör som jag. Låna när du behöfver», ropade Bengt tillbaka i samma hånfulla ton som förut, hvar efter han tog några kraftigare årtag och förlängde ännu mera afståndet från land.

Båtegaren hade emellertid sprungit ned i en annan båt, och satte efter Bengt. Skickligare roddare än denne, skulle han utan tvifvel hunnit upp tjuften, så framt ej denne redan fått ett så långt försprång.

Bengt höll rakt ned på Gålön, vid hvars norra strand den jutska mordbrännarfloTTan, bestående af uppbringade båtar längs kusterne, rörde sig af och an.

När den vredgade båtegaren märkte detta ansåg han det icke rådligt att följa med längre, hvadan han vände om, hötande mot den, som så fräckt stulit hans båt, och nedkallande himmelens förbannelser öfver hans hjessa.

Bengt såg hotet och skrattade endast deråt. Då han såg att förföljaren vände tillbaka saktade han sin rodd. Sedan han en stund tänkt öfver antingen han skulle styra rakt på jutfloTTan eller söka smyga sig in till ön från en annan sida, beslöt han sig därför för det sist nämnda. Han vände för den skull båten och styrde åt fastlandet till, men hade icke hunnit halfväges dit, förrän han plötsligen fann sig genskjuten af tvenne större båtar starkt bemannade med soldater, hvilkas pikar och skjutgevär glimmade i solen.

Den ena farkosten höll rakt ned på honom medan den andra låg stilla.

»Här är ingenting annat att göra än att öfverlemnna sig på nåd och onåd», tänkte Bengt och lade in årorne. »Nu är det för sent att vända tillbaka.»

Den danska båten var snart inpå honom. En båtshake tog med detsamma den stulna farkosten i

släptåg. Från danska sidan yttrades icke ett enda ord, ej heller vågade Bengt göra någon fråga då han såg jutarnes ögon barskt fästade på sig.

Men så fort han satte foten på Gålöns strand, kunde han ej längre hålla sig.

»Hvarför blir jag så kallt mottagen?» sporde han och satte morskt händerna i sidorna.

»Hå hå», utbrast den rödhåriga befälhafvaren och skrattade hånfullt, »med en spion har man inga långa underhandlingar, en sådan skjuter man bara.»

Dessa ord kommo länge Bengt, att oaktadt sitt trotsiga mod tumla baklänges under det han med förfärad stämma mumlade för sig sjelf:

»Jo, nu har jag råkat vackert ut. Ur askan i elden!»

8.

Danskarne hade vistats några dagar i trakten och derunder härjat, plundrat och bränt på ett långt ifrån menskligt sätt, såsom de hade för sed under denna långvariga och på äfventyr så rika fejd. Ösmo kyrka var nästan till hälften uppbränd när sockneborne samlade sig och fördrefvo den mordbrännarskara, som i skydd af natten öfverraskat dem. De hade också gerna velat följa danskarne öfver till Muskön, men den jutske befälhafvaren hade försigtigtvis låtit uppbriaga alla farkoster, till och med ekstockarne, så att ösmoborne stodo med långa näsor vid ankomsten till stranden.

Redan vid första ankomsten till Muskön marscherade danskarne rakt på kyrkan. Danske befälhafvaren, den rödhåriga kaptenen, hette Jens Rothmayer och var af dansk-tysk härkomst, ity att hans far tillhörde det först nämnda, och hans mor det sist nämnda landet. Jens hade alltid haft en synnerlig förkärlek för att plundra kyrkor och denna kärlek förnekade sig icke heller nu vid ankomsten till Muskön.

Det var tidigt på morgonen som danskarne när-
made sig den lilla kyrkbyn. Knappt någon människa
var ännu uppe. Endast ett gammalt fattighjon tittade
sömnigt ut genom ett af de spruckna fönstren. Men
sönnen försvann genast ur den stackars gubbens ögon,
då han redan på långt afstånd hörde ett förfärligt larm
och såg blanka pikar glimma mot den uppgående solens
första strålar.

Redan förut hade tidningar om jutens omenskliga
framfart hunnit till Muskön och röken efter Ösmo
kyrkas brand hade af vinden förts öfver den lilla ön.
Gubben anade alltså det värsta.

Hastigt kastade han på sig sina paltor och ilade
till den närboende klockaren, samt väckte honom. Me-
dan denne skyndade att underrätta det öfriga folket
i byn ilade fattighusgubben till prestgården, der en
sömnig piga mottog honom med det aldra gröfsta ovet-
t som en qvinnotunga kan uttala.

Häraf väcktes presten ur sin morgonslummer,
rusade upp, drog kalotten på sned och stack ut hufvud-
det genom förstret under det han skrek:

»Hvarför går du här och spökar midt i natten,
Anders Jonsson. Var du på lekstugan i går eftersom . . .»

»Ja, nog torde det bli lekstuga här i dag, bara
juten hinner fram», afbröt fattighusgubben ironiskt.
»Både prosten och vi andre få då allt dansa efter
andra pipor.»

Dessa ord gjorde tvärt slag i saken. Prostens
kalottprydda hufvud försvann genast, och Lena, som
förut tagit munnen så full mot den stackars gubben,
blef nu höfligare och ville inleda ett samtal. Men An-
ders Jonsson hade annat att uträtta, han. Derfor sade
han också med bitter ton:

»Har inte tid att stå här längre och pladdra med
ovettiga käringar. Skyll dig nu sjelf om du inte kom-
mer undan!»

Med dessa ord lemnade han tvärt den af förskräc-
kelse darrande Lena, och skyndade ned till östra stran-
den. Kyrkan låg och ligger ännu på denna strand.
Afståndet till de der förtöjda båtarna var icke sär-
deles långt. När Anders Jonsson väl hunnit fram,

hopsamlade han skyndsamt alla farkosterne utom två, dem han lät qvarligga vid land, samt fastband dem vid en påle, några famnar ute i vattnet.

Endast med yttersta möda lyckades det kyrkbyns innevånare att rädda sig och något af sin egendom ned till båtarne. Danskarne voro dem hack i häl och sköto ifrigt efter dem, men utan att träffa.

Med sorgen i sina hjertan måste öborne lemna sina hem till sköfling åt de vilde fienderne. På prästens uppmaning styrde de först ut till bjurstalandet, derefter till Elgsnabben och sist norrut mot Gälön, för att derifrån söka fastlandet, troende att juten icke skulle våga sig så långt norrut.

En enda af kyrkbyns innevånare hade måst lemnas qvar. Det var en nära nittio år gammal gumma, som bebodde en liten skrub i fattigstugan. När folket ville medtaga äfven henne svarade hon under det hon afvärande slog framför sig med händerna:

»Nej, jag springer inte som ett yrt höns, det ska jag då säga er. I denna stuga är jag född och här har jag tillbragt min ålderdom. Jag är för resten nu så gammal, att jag tycker det kunde vara tid på att vår Herre låte mig dö.»

Gumman var känd för sin retsamma envishet och man lät henne således få sin vilja fram. När Jens Rothmayer ändteligen hann fram till byn och fann den folktom vredgades han öfvermåttan eftersom han nu icke kunde få upplysning på hvart flyktingarne gömt det, som de icke kunde medtaga. Då påträffade han till sin stora glädje den gamla fattighusgumman.

»Du ska säga mig hvar bymännen gömt sina penningar och sitt silfver», skrek han till den gamla och hötte med sitt svärd.

»Penningar och silfver, allt togo de med sig», svarade den nittioåriga triumferande, »och deri gjorde de rätt.»

Dansken blef ursinnig och befallde sina knektar att släpa den gamla igenom byn på det att hon skulle utpeka de gömställen, som öborne plägade begagna. Men den åldriga gumman var ståndaktig och yppade ingenting, ehuru hon noga kände till flere praktiga

gömställen. Hon besvarade danskens hot endast med dessa lugna ord:

»Jag är gammal och vill dö. Du gör mig alltså en tjänst om du befriar mig från detta lif, som redan länge varit en börda för mig.»

»Ja, nog ska' du få dö, men på ett sätt som du minst anar», svarade den ilske Jens Rothmayer och skrattade hänfullt.

Sedan kyrkan helt och hållet blifvit utplundrad till och med på de värdelösa träkronorna, sattes hon jemte byn i brand. Den nittioåriga gumman hade dessförinnan blifvit instängd i sin eländiga skrubb, der hon omkom i lågorna.

Efter denna illbragd seglåde danskarne till Gålön. Vid ankomsten dit möttes de likväl af ett käckt motstånd från öns fiskarbefolkning, anfordrad af presten från Muskö. Danskarnes öfvermakt var dock för stor och till slut måste öbefolkningen skyndsamt draga sig undan till fastlandet.

Upptänd af vrede öfver motståndet, som kostat mer än ett tiotal af hans bästa krigare lifvet, härjade och brände Jens Rothmayer nästan hela Gålön. Han aktade till och med icke för rof att sätta eld på den på norra ändan af ön befintliga skogen, öfver hvilken gålöborne alltid varit så stolte, och som äfven lofvade att bli utmärkt vacker.

Det var under denna hemsökelse som länge Bengt råkade ut för juten, men på ett helt annat sätt än han väntat.

9.

En liten del af Gälö skog hade blifvit skonad från branden. Denna del var belägen alldeles utmed hafsstranden, och det var hit som de roffande skarorne tagit sin tillflykt.

På ömse sidor om en stor flat sten, hvilken tjernade till bord, suto kaptten Jens Rothmayer och hans

löjtnant och spelade tärning under det de flitigt anlidade ölstoppen, hvilka lika flitigt påfylldes af en gammal knekt ur en närliggande tunna. Det var en del af bytet som på detta sätt vanns eller förlorades.

»Vid afgrundens alla makter», utbrast slutligen kaptenen och rynkade betänksamt ögonbrynen, »jag har en gemen otur i dag.»

»Ja, en sådan ihållande otur har jag aldrig förut sett dig ha», inföll löjtnanten i något gäckande ton.

»Hm, hm, jag kan inte fundera ut orsaken», mumlade kaptenen mera för sig sjelf.

Löjtnanten, som likväl hört hans ord, inföll nu:

»Jag tror mig veta orsaken.»

»Du! Ha, ha, ha! Nog vet du mycket, det känner jag till, men för att veta detta måste du vara allvetande.»

»Ähnej, det är inte svårt att fundera ut orsaken till din otur», svarade löjtnanten och betraktade allvarligt sin förman.

»Guds död», skrek denne och kramade svärdfästet, »har du blifvit munk eller prest, eftersom du pratar så högtidligt? Fram med hvad du vet!»

»Du skulle inte ha bränt den gamla karingen inne», sade löjtnanten med så lågmäld stämma, att ingen af de omkring stående kunde höra det.

Kaptenen såg på talaren några minuter med en förbluffad min. Slutligen brast han ut i ett rått gap-skratt, och utropade, under det han slog händerna tillsammans:

»Nej, aldrig har jag hört något liknande, och nu är jag ändock fyratio år. Du, en lärd man gent emot oss, vara så skrockfull! Nå, nå», fortfor han lugnare, liksom skämdes han för sin öfverilning, »du har väl något skäl för ditt antagande?»

»Ja, visst har jag det», svarade löjtnanten lika allvarligt som tillförne. »Det plägar aldrig gå den väl, som på detta grymma sätt och i onödan ta'r lifvet af gamla karingar.»

»Nej, nej, kanske inte», inföll kapten Rothmayer och lät ånyo höra sitt råa skratt. »Det är väl Hin, som jag får på halsen därför.»

»Håll inne med ditt dumma skämt», sade löjtnanten och kastade förargad tärningarne ned på marken. »Dylika öfverord pläga förr eller sednare bestraffa sig sjelfva.»

»Se så, se så», inföll kaptenen medlande, »inte ska' vi gräla om en sådan småsak. Om du har rätt i ditt påstående, något som ju kan hända», fortfor han undfallande, ty han ville ogerna stöta sig med sin underbefälhafvare, hvilkens duglighet han mer än en gång varit i tillfälle att pröfva, och på hvilken en god utgång på hans expeditioner oftast berodde, »så är ju detta min ensak, alldenstund högre makters straff ju endast drabbar mig, som så förtörnat dem. Fram med tärningarne igen och låtom oss fortsätta.»

Löjtnanten var snart blidkad och spelet fortsattes ånyo.

»Hör på», utbrast kaptен Jens Rothmayer, sedan han en god stund letat efter något att spela om, ty han hade redan förlorat största delen af sitt byte till löjtnanten och ville ej bli af med mera, »ska' vi inte spela om den vackraste flickan här i trakten? Jag brukar ha tur i den vägen.»

»Spela om flickor», eftersade löjtnanten och gjorde en ful grimace, »vi kunna väl inte spela om det som vi inte hafva.»

»Men, vi kunna få det», inföll kaptenen och kastade upp tärningarne på stenen. »I tre kast ska' det gå!»

Löjtnanten lydde till utseendet temligen likgiltig. Hans första kast var temligen lågt.

»Bah, inte mera än fyra», hånade kaptenen. »Så här ska' du slå när det är frågan om vackra flickor. Ser du, det var genast tio, det!»

Löjtnantens andra kast gaf honom tolf.

»Det var mig en baddare», menade kaptenen och kastade tärningarne häftigt mot stenen. »Jag som annars brukar ha' en riktig stormtur när jag spelar om flickor. Ja, ser du, alldeles samma kast. Slå mig nu ur brädet om du kan!»

»Ja, med samma kast», svarade löjtnanten med

fullkomligt lugn, i det han sakta skakade om tärningarne i handen.

»Ne-*ej* du», utropade Jens Rothmayer triumferande, »du slog bara fyra, och alla dina kast göra således blott tjugu. Nu är det att märka, att jag har ett kast kvar, men utan detta är jag ändock segervinnare, ty du har slagit dina tre. Nå, jag ska' ändock slå. Ah, inte mer än två! Således bara tjugufyra! Men ändå är den vackraste flickan min!»

»Nåja, segern var inte så herrlig», inföll löjtnanten, som emot sin vilja grämde sig öfver att han skulle förlora. »Hur ska' du nu få tag i den vackraste flickan? Inte lär hon väl godvilligt springa i dina armar, äfven om hon vet att du vunnit henne!»

Löjtnantens ton var så kall och hånfull, att kapten måste lägga band på sig för att *ej* bryta ut i otidigheter. Istället sade han:

»Nog finnes här vackra flickor på orten, det är jag säker på. Topp, nu har jag det. Hakon», ropade han derefter till den gamle soldaten, som iskänkte ölet åt dem, »för hit fången!»

»Har du tagit en fånge?» sporde löjtnanten förvånad, ty han visste om ingenting.

Kaptenen redogjorde i följd deraf för det sätt på hvilket länge Bengt lupit i fällan, och slutade sålunda sin berättelse:

»Karlen är från denna trakt, och om jag lofvar honom att få behålla lifvet, så ska' han nog vara mig behjlpelig att lemna ortens vackraste flicka i mina händer.»

Löjtnanten vände sig bort, och det ångrade honom i detta ögonblick, att han så lättsinnigt gifvit en kanske hederlig qvinna i den lättsinnige kaptenens våld. Saken kunde emellertid nu icke ändras, dertill hade den skridit fram alltför långt.

En stund derefter framfördes länge Bengt med bakbundna händer. Kapten Rothmayer betraktade några ögonblick den reslige karlen och syntes tveka huruvida han skulle låta lösa hans band eller *ej*. Slutligen bestämde han sig för det sist nämnda.

»Du är tagen såsom spion», sade slutligen kaptenen och borrhade sina blickar in i Bengts.

»Det har aldrig varit min mening att spionera», svarade denne käckt.

»Hvarför höll du då stilla här utanför?»

»Emedan jag ansåg det omöjligt att fly undan sedan ni redan upptäckt mig.»

»Sak samma», inföll kaptenen, som för sig sjelf måste erkänna, att han icke hade något rimligt skäl för sitt antagande, att Bengt var en spion, »din dom är redan gifven, men du kan få behålla lifvet med ett enda vilkor.»

»Och det är?» sporde Bengt med en stämma, hvori hela den vrede, som han nu måste kufva, låg dold.

»Att du säger mig hvar traktens vackraste flicka är till finnandes.»

Bengt hade genast svaret på läpparne, men betänkte sig först några minuter.

»Nä», utbrast kapten Rothmayer barskt, »hvarför svarar du inte?»

»Åh», svarade Bengt, som nu tilltvingat sig mera kallblodighet än han någonsin egt under hela sin lifstid, »här finnes många vackra flickor, så att kapten må tro att det inte är så godt att ha reda på hvilken som är den vackraste.»

Kapten Rothmayer skrattade rätt godt åt fångens infall, och äfven löjtnanten kunde icke underlåta att en smula draga på munnen.

»Så-å», inföll den först nämnde, »då ä' vi lycklige, som endast ha vackra flickor att tillgå.»

»Ja-a, Gud ske lof», inföll Bengt med en så naturlig ton, och lät dessa ord efterföljas af en suck så djup, att kaptenen fann sig helt och hållet vilseledd deraf.

»Men», fortfor han, »nu frågade jag inte efter de vackra, dem få mine stackars knektar ha för sig efter alla de mödor, som de utstått, utan efter den vackraste. Den vill jag ha för mig sjelf, eftersom jag vunnit henne i ärligt spel.»

Bengt stod som på nålar. Kärleken till Gertrud

och hatet till henne för de korgar hon gifvit honom, stredo en häftig kamp om herraväldet i hans själ. Hvad skulle han göra? Skulle han namngifva henne? Hade danskarne framgång, något som Bengt ansåg mer än troligt för deras stora öfvermakts skull, vore ju den unga flickan prisgifven först åt vanäran och sedan åt döden. Hur mycket Bengt än hatade Gertrud, tyckte han dock, att detta straff likväl vore för hårdt. Han teg för den skull.

»Jaså, du svarar ej», röt Jens Rothmayer och knöt båda näfvarne mot honom. »Nå, då ska' jag väl lära dig, jag.»

Med dessa ord vinkade han åt den gamle knekten och sade till honom:

»För bort spionen. Du vet hur man brukar behandla en dylik person.»

»Ja, kapten», svarade Hakon och fattade i det rep, med hvilket Bengts händer voro bundne.

Kärleken till lifvet började nu att med ännu större styrka vakna upp hos fången. Han ville på inga vilkor dö; heldre vore han beredd att uppoffra alla sina vänner, till och med far och mor om de lefvat. Då han därför kände ryckningarne i repet, utbrast han:

»Vänta en stund. Jag vill söka komma ihåg hvar den vackraste flickan finnes.»

Kapten Rothmayer gaf Hakon ett tecken att ånyo träda tillbaka hvarefter han sade med barsk ton:

»Men, nu måste du säga det fort, ty jag har inte tid att längre uppehålla mig här, det är min fulla mening.»

Sedan Bengt några ögonblick öfvertänkt hvad han skulle säga, inföll han:

»I byn Täckerråker bor traktens vackraste och på samma gång rikaste flicka, det är tvärsäkert.»

»Lurar du mig inte nu?»

»Nej, kapten, vid min själs salighet svär jag på, att hvart enda ord, som jag talar, är dagsens sanning.»

»Nå, nå, kan väl vara», inföll kapten Rothmayer och gaf till ett kort skratt. »Att du sätter din själs salighet i pant är just ingen säker borgen, ty sådane gökar som du bruka sannerligen inte fråga mycket

efter om de bli salige eller ej, men jag vill ändock tro dig, åtminstone ända till dess du sjelf öfvertygat mig om, att du talat sanning.»

»Hur ska' det tillgå?» sporde länge Bengt och betraktade kapten Rothmayer med skygga blickar.

»Ha, ha, ha, nu ställer du dig bra dum», utbrast kaptenen. »Begriper du inte, att du ska' visa mig vägen till flickans hem, så att jag sjelf får se om du talar sanning.»

»Men det är ju inte säkert att kapten kan ha samma smak som jag och alla andra här i trakten», menade länge Bengt och betraktade åter den jutske officeren med skygga blickar.

»Jo, det ska' jag säga dig», svarade Jens Rothmayer och kråmade sig, »att om någon har smak, så är det just jag, eller hur löjtnant?»

Den tillfrågade besvarade kaptenens fråga med en jakande böjning på hufvudet. Jens Rothmayer fortfor:

»Men, är det säkert att den der vackra flickan är hemma nu?»

»Ja, nog såg jag henne i går.»

»Talade du med henne?»

»Ja.»

»Hvad heter hon?»

Bengt hajade till för några ögonblick. Skulle han yppa Gertruds verkliga namn?

»Nå», röt Jens Rothmayer, »har du glömt namnet på den korta tid du varit här?»

»Visst inte, kapten», svarade Bengt, som under tiden icke helt och hållet förlorat fattningen, »men jag ska' säga som sanuingen är, att i denna trakt taga både flickor och pojkar så besynnerliga tillnamn, att det är rakt omöjligt att hålla reda på dem. Jag känner endast hennes förnamn.»

»Nå, fram med det då!»

»Gertrud», svarade Bengt under det han med ansträngning lyckades qväfva den suck, som ville bryta fram öfver hans läppar.

»Gertrud», upprepade kapten Rothmayer ett par gånger, »det är inte något fult namn. Men det kan nog finnas flera flickor med samma namn.»

»Nej, inte i vår socken», svarade Bengt med mera sjelfbeherskning, »det svarar jag för.»

»Nå, då ska' du också visa mig vägen till skönhetens hem», inföll Jens Rothmayer skrattande. Ska' bli roligt se huru edra flickor se ut.»

Sedan kaptenen uttalat dessa ord vinkade han åt Hakon och gaf honom denna befallning:

»För nu bort fången och se till att han icke kommer undan. Skulle detta ske så är du ansvarig med ditt hufvud.»

»Men», inföll länge Bengt och kastade en betecknande blick bakom sig, »ska' jag fortfarande vara bunden, eller hur?»

»Ähnej», svarade Jens Rothmayer efter några ögonblicks besinring. »Lös honom, Hakon. Det har väl ingen fara.»

Så snart Bengt kände sina armar befriade från de tryckande banden rätade han ut sig till sin fulla längd, slog med armarne så att de sågo ut som vingarne på en väderqvarn och betedde sig i allt såsom en person, den der emot sin vilja plötsligt undslupit en stor fara. Han såg sig omkring några minuter liksom ville han i en handvändning öfverräkna hur många fiender han hade emot sig. Det syntes tydligt på hans miner, att han ingenting högre önskade, än att komma i ett slagsmål, för att få tillfälle att profva sina krafter.

Kapten Rothmayer hade också ganska riktigt uppfattat Bengts känslor, och huru mycket folk han än hade, kände han sig dock rätt illa till mods. Den blick han gaf Hakon förstod också denne tillfyllest.

Den gamle knekten försvann genast, men dröjde icke länge borta. Tio minuter derefter var Bengt omringad af nära nog ett halft hundra danskar, som med hotande blickar och åtbörder visade länge Bengt, att det icke skulle vara lönt för honom att göra något motstånd.

Detta insåg också Bengt sjelf, hvadan han förhöll sig så lugn som hans uppbrusande lynne det tillät. Han smålog till och med hänfullt då han utbrast:

»Det var en präktig hedersvakt, som kapten be-

står mig, men för att säga sanningen, så har jag inte särdeles stort nöje deraf.»

»Bort med honom!» skrek Jens Rothmayer, som icke tordes låta jätten Bengt vara fri längre. »Bort med honom!»

Några ögonblick tänkte Bengt ånyo på att göra allvarsamt motstånd, men ju mera han såg sig omkring, desto mera ansåg han att det skulle bära rakt på tok om han inläte sig i krakel med så många motståndare. Han gaf sig för den skull utan något bråk och följde godvilligt knektarne. Men innan han gjorde detta vände han sig om och sade till kaptenen:

»När bär det i väg?»

»Det tillhör inte dig att spörja derom», svarade kapten Rothmayer snäsigt. »Tig du, annars ska' du snart bli ett hufvud kortare.»

Innan länge Bengt fördes bort gaf han den jutske kaptenen en blick, som betydde så mycket som:

»Ska' jag inte lura dig, så vore det väl besynnerligt. Större kaxar har jag lurat förut.»

10.

Då Jan Ersson kom hem efter »sqvallerpotten» var han vid ett lynne, som gjorde att dottren endast med bäfvan vågade nalkas honom.

»Fram med så många säckar du har», skrek han redan på afstånd, då han varseblef dottern på förstugubron.

»Säckar! Hvad ska' ni ha dem till, far?» utbrast den unga flickan förvånad.

»Lyd bara!» röt gubben Jan och hötte med käppen. »Jag vet bäst sjelf hvad jag behöfver dem till.»

Då Gertrud märkte att fadrens lynne endast skulle förvärras om hon längre motsade honom, skyndade hon efter det begärda. Fyra stora och starka tunn-säckar hittade hon på vinden, och dem bar hon fram.

»Åhja, så många behöfvas inte», svarade gubben

Jan något snopen, då han fick syn på alla säckarne.
 »Hälften hade varit nog.»

»Men far sa' ju att jag skulle ta' så många jag kunde komma öfver», svarade Gertrud. »Säg mig, far, hvad som står på, eftersom ni...»

»Det ska' du få veta sedan», menade gubben Jan och lemnade dottren att öfva sig i gissningar.

Så, som Jan Ersson nu arbetade hade han icke gjort på länge. Hvarenda sak, som hade något värde, och som kunde få rum i säckarne, packades dit ned. Två säckar voro inom kort alldeles fulla och Jan tyckte nu att det var bra, att han hade en annan att taga till. Äfven den fylldes och nu måste den fjerde fram. Den blef full till hälften.

»Puh, det var ett förfärligt arbete», suckade Jan och torkade svetten ur pannan, »men så ska' den sakramenskade juten inte heller ha något för sitt snokande, det ska' jag vara man för.»

Då han sedermera försökte att lägga den ena säcken på ryggen gick detta icke för sig af den orsak, stt säcken var för tung.

»Såå», menade gubben Jan och klådde sig ifrigt bakom öronen, »det här var ett svårt streck i räkningen. Skulle allt ha velat vara ensam om att gräfva ned dem, så att ingen fått veta hvar de ligga, men nu går inte detta för sig. Männ' tro att jag kan lita på drängarne? Jag vill spörja dem.»

Sedan hans tre manlige tjenare kommit tillstädes omtalade han för dem att ett säkert rykte gick att danskarne voro i antågande för att bränna och plundra i trakten. Derefter frågade han dem om de ville tjena honom troget, och när de enhälligt svarade *ja*, berättade han, att han gömt så mycket löst han kunde skrapa ihop i säckarne, dem han nu ville gräfva ned på ett ensligt ställe i skogen på andra sidan gården. Säckarne voro dock för tunga att bära, hvarföre en vagn måste begagnas.

»Men, för Guds skull», fortfor Jan Ersson och såg helt ängslig ut, »tala inte om det här för någon. Det kan ändock hända att vi alle bli ruinerade för den fördömde jutens skull.»

»Husbond' kan vara lugn», svarade drängarne enstämmigt. »Inte ett halft ord ska' komma öfver våra läppar, det lofva vi.»

»Nå då bege vi oss af, då», yttrade Jan Ersson fortfarande ängslig. »Ingen vet när juten kan vara öfver oss. Derfor är det klokast att bringa sina saker i säkerhet så fort som möjligt.»

En stund derefter voro säckarne lagda på vagnen. Just som foran skulle köra ut från gården kom Gertrud nedspringande med andan i halsen.

»Men, far, hvad vill detta säga?» ropade hon ångestfullt. »Hvarför kör ni bort så mycket saker! Ah», fortfor hon och drog sig nu först till minnes hvad hon förnummit i prestgården, »nu har jag orsaken! Men är det väl sagdt, att juten ska' komma hit?»

»När du vet hvad det är frågan om, hvarför spørjer du då efter orsaken till mitt handlingssätt?» frågade Jan Ersson snäsigt. »För resten har jag väl rättighet att göra med min egendom hvad jag behagar!»

Fadrens ovänliga uppförande gjorde den känsliga Gertrud ganska bedröfvad. Hon visste dock att detta endast härledde sig från hennes vägran att taga Per i Nolinga till man.

I den ungefär en åttondels mil från Jan Erssons gård belägna tjocka skogen gräfdes en grop, omkring tre alnar djup. När den var färdig hittade gubben Jan på en förevändning, att i något ärende skicka bort tjenarne. Knappt hade de försvunnit, då Jan hoppade ned i gropen och började att som en mullvad gräfva i dess botten, allt under det han ängsligt lyssnade och då och då kastade sina blickar upp till gropens rand för att se, om någon spejare funnes der uppe.

Sedan han ytterligare gräft denna andra grop till djup af ungefär en aln, framtog han ett under rocken doldt skrin, synade det noga, och nedsatte det derefter i den lilla gropen, hvilken han med ängslig skyndsamt derpå myllade igen och trampade till, så att det icke syntes det ringaste spår efter att det varit gräft der.

»Se så», mumlade han förnöjd för sig sjelf», »nu

ska' ingen hitta på mina penningar. Säckarne må juten gerna ta' om han kommer, det andra ska' dock raka hans näsa förbi.»

Jan Ersson hade knappt hunnit upp ur gropen igen och i hemlighet göra en skåra i det vid gropen stående trädet, såsom ett igenkänningstecken, förrän drängarne kommo tillbaka.

»Se så», utbrast han och tog ett bastant tag i den ena säcken, »hjelp mig nu, så ska vi gömma det här för den snåle juten.»

Säckarna voro snart nedvräkte och inom kort öfvertäckte med jord, hvarefter den uppskurna gräsmattan åter lades öfver. Den jord, som blef öfrig fördes till ett några famnar derifrån beläget träsk.

»Nu», utbrast Jan Ersson och gnuggade förnöjd händerna, »nu, pojkar, må juten komma när som helst; jag har åtminstone en stor del af min egendom i godt förvar. Ni kunna vara säkra på, att ni ska' få en hederlig vedergällning då jutebesöket väl är öfver.»

Pojkarne tackade och visade sig ganska belätne öfver löftet. Hemfärden anträdde derefter, och nu var Jan Ersson betydligt gladare till humöret då han träffade Gertrud.

»Du må tro, att nu har jag riktigt grundligt lurat juten», utbrast han och gnuggade händerna. »Lång näsa ska' de få om de sticka henne hit, det lofvar jag. Gör emellertid en matsäck i ordning åt mig, ty i afton måste jag vara vid Skåran.»

»Hvad har ni der att göra, far?» sporde Gertrud med en viss ängslan.

»Det ska' du få veta sedan. Pojkarne och jag ha ett angeläget ärende dit.»

I solnedgången voro också Jan Ersson med sina tre drängar, väl beväpnade, på väg till »Skåran».

»Nå», sade Harald Brodde när han och Elias Kraft trädde ut ur gästabudsstugan, »hvad säger du om min plan?»

»Det är den bästa, som finnes», svarade den gamle soldaten och linkade med sitt träben så godt han kunde bredvid den unge länsmannen. »Ni skulle bara sett hur hjertängslig den snåle Jan Ersson blef då jag förtäljde om jutens marsch hitåt! Jag trodde rakt att karlen skulle gå åt i ett enda tag. Jo, jo, så är det när man förtröstar endast på sina världsliga egodelar och inte på en högre makt. Då plägar det för det mesta gå baklänges, och så går det väl äfven med gubben Jan, om han inte tager sig till vara medan tider är.»

Harald Brodde svarade icke på dessa ord, och det af den orsak, att han icke kunde svara något, ty han måste för sig sjelf erkänna, att de inneburo en djup sanning.

Under oafbruten tystnad fortsattes derefter marschen mot Harald Broddes hem. Men när den lilla rödmålade byggnaden skymtade fram mellan träden kunde Elias Kraft icke hålla sig längre.

»Nå, jag såg i prestgården, att det redan är afgjordt mellan kommissarien och Gertrud», sade han och betraktade den först nämnde med skälmska blickar.

»Jo, det kan du lita på», svarade Harald Brodde med en viss munterhet, som han på länge icke kunnat visa.

»Nu fordras endast Jans samtycke», fortfor den gamle soldaten.

»Ja visst, men detta blir det svåraste att erhålla», menade länsmannen och återföll igen i sina dystra tankar.

»Åh, skräp», menade Elias Kraft, »förtrösta bara på Gud, som nog belönar en trogen kärlek, och allt ska' bli bra till slut, det känner jag på mig.»

»Gud gifve att du spådde sannt», inföll Harald Brodd under det en djup suck höjde hans bröst.

»Jag känner på mig att jag talar sanning», sade den gamle knekten med stark tonvigt på hvarje ord.

När våra båda vandrare hunno fram till länsmannens bostad möttes de af Jon i Skälbrunn, som nästan andtruten kom emot dem.

»Nå, hur har det gått, och hur långt har du varit?» sporde länsmannen ifrigt.

»På många ställen», ljöd Jons i Skälbrunn korta och föga upplysande svar.

»Men jag vill veta, på hvilka ställen du varit», inföll Harald Brodde med en anstrykning af sin embetsmyndighet.

»Först var jag i Rackesta, men der fick jag endast träffa qvinfolket, emedan karlarne voro i skogen efter vindfalle. Käringarne lofvade dock att punktligt uträtta mitt ärende. Derefter kilade jag af till Högdalen. Der sofvo alla, men jag slog larm och många minuter dröjde det inte, förrän alla bönder, drängar och pojkar voro beväpnade. De ä' redan på väg till 'Skåran'. Från Högdalen skyndade jag till Stora Myran och blef der likaledes väl mottagen, samt på bästa sätt trakterad. Nu kan jag helsa kommissarien med, att han får inemot ett par hundra duktiga pojkar till att börja med och flere sedan. Från alla tre ställena skyndade nemligen snabblopåre ut till andre byar, och länge ska' det inte dröja, förr än hela socknen är vid 'Skåran', såsom kommissarien bestämt.»

»Tack, tack, Jon», utbrast Harald Brodde och kramade hjertligt budbärarens hand, »det der ska' du ej ha gjort för inte.»

»Åh, tycker någon att jag skulle ta betalt derfor», inföll den hederlige Jon i Skälbrunn. »Det är ju tvertom hvarje ärlig människas pligt, att försvara fosterjorden efter bästa förmåga. Skam åt den, som inte gör det!»

»Ja», inföll nu Elias Kraft och räckte Jon i Skälbrunn sin grofva och stadiga hand, »om alla tänkte lika godt som du, skulle inte fienden länge bli kvar på svenska jorden.»

»Nej, det är santt», bestyrkte Harald Brodde.
 »Vi hade då också inte haft någon förrädare med namnet Kristoffer Some ibland oss, och Kalmare fasta slott hade då ännu varit i våra händer.»

»Ja, kommissarien sa' ett ord så godt som två», inföll nu Jon i Skälbrunn. Hvad är det för en karl?»

»Åh, den skurken känner jag nog», mumlade Elias Kraft för sig sjelf, »och hade jag honom här, skulle han inte slippa helskinnad ifrån mig.»

Harald Brodde besvarade Jons i Skälbrunn spörsmål på följande sätt:

»Kristoffer Some var satt till höfvidsman på Kalmare fasta slott, obetvingeligt af hvilken fiende som helst om det kraftigt försvarades. Till en början visade sig höfvidsmannen såsom en käck och duktig borgherre och tillbakaslog mer än en gång manligt kung Kristians alla angrepp. Detta förtröt slutligen danske kungen, så att han svor en dyr ed på, att han ändock till slut skulle ha slottet in, kosta hvad det kosta ville, ja, äfven om han skulle vara nödsakad att använda hvilken vanhederlig list som helst. Kalmar är nemligen så att säga nyckeln till hela södra delen af vårt land, och har fienden en gång denna plats i sitt våld, kan han sedermera utsända ströfkärer öfver mer än halfva riket. Derpå ha vi nu ett färskt bevis.»

»Nå, hur bar han sig då åt för att få slottet in?» sporde Jon i Skälbrunn då Harald Brodde här gjorde en paus.

»Jo, det ska' du genast få höra. Det var list och mutor han tog till hjälp och det sist nämnde har sällan förfelat att göra sin verkan. Detta kände nog den slipade jutekungen till. För detta ändamål inledde han småningom underhandlingar med slottets kommandant, samt skickade sådana underhandlare, som visste att på alla upptänkliga sätt smickra Kristoffer Some. Denne, som till sin karakter är en svag och ärelysten herre, lopp snart i den fälla, som utlades för honom och länge dröjde det icke, förr än juteguldet och löften om mera lysande förmåner än han egde i Sverige, bestämde honom för att lemna Kalmare slott åt jutekonungen Kristian. Ja, ja, du var med du, gamle

Elias, och vet bäst sjelf huru det kändes när ni måste lemna den borg, som ni så länge och så tappert hade försvarat.»

»Ja, det glömmet jag aldrig», svarade Elias Kraft och för med handen öfver ansigtet. »Den dagen ska' alltid stå för mig såsom den sorgligaste dag i hela min lefnad och aldrig heller kan jag glömma hur sorgsen vår gamle kung blef, då han fick se den danska fanan svaja från Kalmare slotts tinnar. Ja, han grät både af harm och sorg. Och prins Gustaf sedan, honom som hvarenda man skulle gifvit tusen lif för om han egt så många, han var sig inte lik på många veckor, så att gamle kungen slutligen måste på allvar taga itu med honom. Hå hå ja mej, det var sorgliga dagar de der!«

Då Jan Ersson skulle fara till skogen för att gömma sina egodelar, måste han nödvändigt passera förbi den gård der Harald Brodde bodde. Denne och hans sällskap upptäckte för den skull den snåle bonden, och gömde sig så att han ej såg dem.

»Det var ett besynnerligt lass som Jan Ersson har», inföll Jon i Skälbrunn. »Det ser ut som om han skulle till qvarnen.»

»Åh prat», menade den gamle soldaten, han är alltför snål att köra så många säckar på en gång till qvarns. Nej, det är bestämdt något annat, som nu är i görningen. Se bara hur ängsligt han glör sig omkring.»

Så var äfven förhållandet. Jan Ersson var en personifierad bild af sjelfva ängsligheten och afstäck för den skull icke så litet mot sina drängar, hvilka med hurtigt mod blickade sig omkring.

»Ska' vi följa honom på afstånd för att se hvad han tar sig till?» sporde Jon i Skälbrunn, då Jan Ersson kommit nog långt bort.

»Ja väl», menade Elias Kraft. »Det ska' bli roligt att se hvad han tar sig till, den snålvargen.»

Dessa ord yttrade han dock med så lågmäld stämma, att Harald Brodde icke hörde det.

Denne, som icke ville vara med om att spionera på sin blifvande svärfader, gick hem, hvarefter Elias

Kraft och Jon i Skälbrunn på afstånd följde Jan Ersson. De sågo också hvad han företog sig i skogen, men hans förehafvande nere i gropen kunde de likväl icke se, ty så nära tordes de icke gå.

»Aha», sade gamle Elias när Jan Ersson förnöjd åkte hem igen, »han är rädd för juten och har nu gömt sin redbaraste egendom här.»

»Ja, jag tycker det är klokt gjordt af honom», svarade Jon i Skälbrunn.

»Ja, inte så utan. Om alla gjorde på samma sätt, skulle de roffande danskarne inte få någonting, så mycket är säkert.»

Elias Kraft och Jon i Skälbrunn följdes derefter åt till 'Skåran', mötesplatsen för Österhanninge socknemän i den kamp, som var påtänkt mot juten.

12.

Då Harald Brodde kom till sitt hem började han att ordna alla sina saker, packa ned en del och gömma en annan under ett par väldiga stenar i trädgården. Ingen kunde naturligtvis på förhand veta huru det skulle komma att gå ifall danskarne lyckades att tränga fram så långt. Det vore för den skull bättre att taga det säkra för det osäkra. Så resonerade han och dessa hans tankar voro ju ganska kloka.

Oron öfver det öde, som kanske väntade Gertrud, åstadkom också en förfärlig oro i *hans* själ. Hur skulle han göra, så att hindret för deras förening blefve undanröjdt?

Utan återvändo gick han fram och åter mellan sitt rum och trädgården, der han nyligen hade gömt det värdefullaste af sina saker. Vid det minsta ljud, till och med det, som uppkom genom löfvens fallande till marken eller då han råkade trampa på någon vissnad gren, spratt han till och såg sig oroligt omkring åt alla sidor i tanke att det kunde vara danskar, som hunnit smyga sig på honom. Han blef slutligen till

den grad nervös, att han knappt tålde ljudet af sina egna steg.

Slutligen tröttnade han vid att gå så oafbrutet fram och tillbaka, hvadan han satte sig på en liten torfsoffa i ett hörn af trädgården.

Tiden för honom att begifva sig till »Skåran» var ännu icke inne. Härunder ville han öfvertänka hur han skulle bete sig för att köra bort de objudne gästerne. Men hur han än tänkte och tänkte kunde han likväl ej på en ganska lång stund komma till reda med sina tankar. De sväfvade hit och dit. Ibland voro de vid »Skåran», ibland hos Gertrud, än hos den hårdhertade Jan Ersson och än hos den gamle prosten, som med en så djup faderlig vänlighet åtagit sig hans och Gertruds sak.

Men till slut reddes ändock hans tankar. Han hade i en blink funnit sättet att göra sig af med de objudne gästerne. Glad sprang han upp och utropade:

»Om nu Gud är med oss, så ska' inte många jutar komma med lifvet härifrån. Österhanninge sockenmän ä' käcka och ska' förr låta dräpa sig till sista man än de gifva sig den vilde fienden i våld. Jag känner dem nog jag, det kan — — —»

»Deri har du fullkomligt rätt», svarade i detsamma en len stämman bakom Harald Brodde och när denne vände sig om, såg han Gertrud stående framför sig.

»Hvad! Du här!» utbrast han förvånad. »Hur i all världen har du kommit hit?»

»Först genom gårds- och sedan genom trädgårdsporten», svarade den unga flickan i halft glättig ton. »Hvilken annan väg tror du annars att jag skulle komma?»

»Det gör detsamma bara du är här», svarade Harald Brodde och tryckte den unga flickan ömt till sitt bröst. »Är din far hemma?»

»Nej, han gick för en stund sedan i sällskap med våra tre drängar till 'Skåran'.»

Derefter omtalade Gertrud äfventyret med länge Bengt och slutade sålunda:

»Vet du hvad, Harald, jag tror bestämdt att länge Bengt skulle kunna bli en förrädare.»

»Hur menar du, vännen min?» sporde länsmannen högeligen förvånad.

»Jo, jag känner till Bengts vilda och snarstickna lynne bättre än du och vet att han är i stånd att begå hvilken handling som helst så snart han blifvit uppretad. Ett par gånger tillförene har han redan friat till mig. Första gången gjorde jag öppet narr af honom, det erkänner jag, men då han förnyade frieriet och jag såg att det var allvar menadt af honom, sade jag också med fullt allvar, att jag på intet vilkor kunde eller ville bli hans hustru. De hotelser, som han utkastade när drängarne körde bort honom, jemte de grymma blickar, som han gaf mig, borga ej något godt. Dessutom vet du ju, att han icke är infödd österhanningebo, och detta — — — —»

»Du har kanske rätt i ditt påstående», afbröt Harald Brodde och såg eftertänksam ut. »Jag vill nu tillstå, att jag aldrig kunnat riktigt med länge Bengt. Du har rätt, han är ingen ärlig man.»

De båda älskande gingo under slutet af detta korta samtal fram till trappan och samspråket började nu att röra sig omkring deras tilltänkta bosättning. Det var Gertrud som började att tala härom.

»Vi kanske aldrig få hvarandra», inföll Harald Brodde med sorgsen stämma.

»Säg inte så», inföll Gertrud och lade ena handen öfver Haralds läppar. »Förtrösta vi på Gud, så ska' han inte tillställa att vår trogna kärlek blir obelönad. Du hörde ju hvad prosten sade derom?»

»Ja, Gud gifve att du sade sannt», inföll länsmannen drömmande.

»Nej, obelönad ska' den inte bli, det lofvar jag», hördes i detsamma en grof stämma bakom de älskande och när de bestörte vände sig om stod Jan Ersson framför dem med en grof knölpåk lyftad öfver sitt hufvud och färdig att med den gifva Harald Brodde dråpslaget.

»Du sa' ju att din far var på väg till 'Skåran',

utbrast länsmannen och gaf Gertrud en lätt förebrående blick.

»Ja, nog sa' han att han skulle gå dit, och nog såg jag honom i sällskap med drängarne styra kosan ditåt», svarade Gertrud sorgset.

»Jaha, så hänger det nog tillhopa med den saken», inföll Jan Ersson och sänkte den tjocka påken, »men se, nu kommer den andra delen, som du inte har reda på, din slyna», fortfor gubben Jan. »När jag kom ett stycke hemifrån märkte jag att du kilade hitåt och som det anade mig att du ämnade dig hit, så följde jag med för att rycka dig ur den der förfarens klor innan det blef för sent.»

Med dessa ord ville gubben Jan med våld slita Gertrud ifrån Harald Brodde, men denne ställde sig beslutsamt i vägen under det han sade:

»Gertrud är inför Gud min brud, fastän ännu ej inför menniskor. Jag hoppas dock att hon snart ska' bli äfven detta. Ända hittills ska' jag också beskydda henne såsom vore hon allaredan min hustru. Hvad nu, hvad ta'r ni er till», röt han och stampade häftigt i marken då Jan Ersson svärjande och under de grymmaste hotelser ånyo lyfte påken för att nu på allvar slå till, »vet ni inte hvad det kostar att bära våldsamt hand på en kronans embetsman?»

»Hå, hå», utbrast Jan Ersson i hånfull ton, »skulle bra gerna vilja veta hur mycket det kostar för en kronans embetsman att förleda en ärlig mans ärliga dotter?»

»Jag har ej förledt Gertrud», svarade Harald Brodde barskt. »Af fri vilja har hon sagt att hon älskar mig, och af fri vilja ska' hon äfven bli min hustru. Ar det ej så, Gertrud?»

»Jo», svarade hon med stadig röst och såg den vredgade fadren, utan att blinka, i ögonen.

»Jaså, det ska' vi bli två om», utbrast Jan Ersson och rusade i sin blinda ifver på länsmannen. Men just som sammandrabbningen skulle skeinstörtade Jon i Skälbrunn och skrek:

»Juten håller på att landstiga vid Årsta.»

Jan Ersson studsade tillbaka och den till slag

upplyftade påken föll ur hans händer. Jon i Skälbrunn, som af gubben Jans hotande ställning kunde sluta sig till hvad som försiggått, skyndade genast fram och bemäktigade sig påken, den han öfverlemnade till Harald Brodde.

»Nej», sade denne och gjorde en afvärjande rörelse, »behåll den du sjelf, eller gif den tillbaka åt Jan Ersson, om han inte är för feg att följa med mot juten. »Kom nu», fortfor han med sin barskaste stämma och vände sig till Jan. »Våra enskilda affärer få vi uppgöra sedan. Gertrud blir emellertid kvar här.»

Jan Ersson ville till en början på inga vilkor tillåta detta, men när Harald Brodde ryckte fram en skarpladdad pistol och höll den rakt framför gubben Jans ögon, gaf han slutligen med sig, fastän motvilligt.

Under vägen till »Skåran» höllo länsmannen och Jon i Skälbrunn sina blickar oafslått fästade på Jan Ersson, så att denne icke skulle få tillfälle att komma undan.

Detta tyckte Jan visserligen vara harmligt, men nöden hade nu ingen lag. Han *måste* foga sig i det oundvikliga.

13.

Småningom fylldes den ansenliga »Skåran» med beväpnade bönder, drängar och pojkar. Der och hvar syntes äfven ett kvinnoansigte nyfiket titta fram ur småbuskarne uppe på »Skårans» ganska höga sidor.

Der funnos högreste och kraftige män från Torresta, allesammans beväpnade med bössor och långa bredbladiga knifvar; lika långa men ej så kraftigt byggda drängar från Stora Myran, allesammans beväpnade med liar, samt en och annan ståtande med en pistol; korta och undersätsige odalmän från Högdalen, försedde än med hötjufvor, än med eldgevär, samt nära

nog ett halft hundra pojkar från Österhanninge kyrkby, beväpnade på högst olika sätt, men ändock modige och karlavulne ut.

Ju mera folk som strömmade till »Skåran», dess lifligare scener utspelades der naturligtvis. Modelpunkten var den lilla genom dalsänkningen flytande bäcken, på hvars stenbundna stränder väl aldrig så mycket folk tillförene varit församladt.

Det var en lust och glädje att se alla dessa kraftiga gestalter med ögon blixtrande af oförfäradt mod, och att höra det språk, som de förde sins emellan. Detta vittnade mer än allt annat om den varma kärlek, som de hyste till fosterbygden och om det danskhat, som besjälade den störste till den minste. Hvilken anförare som helst skulle icke tvekat att gå i spetsen för dem i striden.

»Pojkar», yttrade en lång torrestabonde och steg upp på samma halfruttnade trädstam, som Harald Brodde sutit på vid sitt samtal med Elias Kraft, »det har blifvit sagdt, att juten kommit ända hit upp och detta är nog sannt eftersom det inte är just så länge sedan han sköflade och brände på Gälön. Vår präktige länsman har därför kallat oss tillsammans, och nu vill jag spörja er, pojkar, om det är någon af er, som är rädd?»

»Nej, nej, nej, nej!» ropade alla om hvarandra, under det hvar och en svingade öfver sitt hufvud det vapen, som han hade till hands.

»Rädd! Sa' du rädd, Nils Gummesson!» utropade i detsamma en bonde från Högdalen. »Vi veta inte hvad det ordet betyder, det fick du nog erfara på Lundby marknad i våras!»

Denna anspelning på torrestabo'ernes nederlag vid det ofvan nämnde tillfället skulle ovilkorligen varit anledning till ett vildt slagsmål i fall bönderne ej för tillfället haft annat att tänka på. De båda motståndarne nöjde sig därför för tillfället endast med att knyta händerna mot hvarandra, ett stumt språk, som betydde ungefär detsamma som: Vänta du till dess vi träffas. Då få vi närmare uppgöra saken.

»Det är inte vår sed att vika för någon» utbrast

en dräng från samma by som den sist nämnde talar-
ren, i det han svängde sin hötjufva omkring hufvudet.

En annan hans kamrat förde ungefär samma
språk och antagligen skulle till slut ändock afundsju-
kan de särskilda socknarne emellan ha tagit ut sin
rätt och urartat till ett blodigt slagsmål, om icke
Elias Kraft i detsamma kommit till platsen.

Vid åsynen af honom lade sig genast det ho-
tande mumlet och alla ropade om hvarandra:

»När få vi gå mot juten?»

»Bara vi få veta hvar vi ska' kunna träffa ho-
nom», svarade Elias Kraft. »Ä' ni redan färdiga då?»

»Ja, ja», ropade alla om hvarandra. När sorlet
tystnat yttrade den förut nämnde länge bonden från
Torresta, i det han gick Elias Kraft in på lifvet:

»Det säges att vi ska' få kommissarien till an-
förare, är det sanning?»

»Ja väl», svarade den gamle knekten. »Han
kan snart vara här.»

Med detta svar voro alla tillfreds. För att hafva
något att göra innan kampen skulle börja gjorde alla
sina vapen i ordning, liarne och knifvarne slipades,
hötjufvorne spetsades ännu mera och pistolerne om-
sågos med största noggrannhet, på det att de ordent-
ligt måtte gifva eld i det afgörande ögonblicket.

Efter ett par timmars väntan kom Jon i Skäl-
brunn, som utgått på spejari, tillbaka med andan i
halsen och berättade att juten landstigit vid Årsta
herregård, samt härjade och brände der allt hvad han
förmådde. Med denna tidning sändes Jon ögonblick-
ligen till länsmanen.

Icke långt derefter stod Harald Brodde, åtföljd
af Jan Ersson, Jon i Skälbrunn och ett tiotal näsby-
bönder, hvilka han träffat på vägen, nere vid »Skåran».

Vid åsynen af den kække länsmanen höjdes ett
väldigt hurrarop och tjogtals röster utropade:

»För oss genast mot juten, så att vi grundligt
måtte få hämnas hans illbragder!»

Harald Brodde funderade en stund huru han
skulle göra. Ändteligen hade han fattat sitt orubb-
liga beslut, hvilket ingen mer än Elias Kraft kände

till och fullkomligt gillade. Efter ett kort meningsutbyte med den gamle soldaten, sade Harald Brodde med en så stark röst, att hvarje ord tydligt hördes af alla de församlade:

»Me'n jag går bort på några timmar ska' Elias Kraft föra befälet här. Men när I hören min lur närma sig, så skolen I veta, att fienden följer mig i spåren. Och när han kommer hit ned till 'Skåran', varen då redo till ett manligt anfall.»

Med dessa ord skyndade Harald Brodde ensam bort. Elias Kraft deremot lät hela skaran dela sig i två hälfter, som sedermera gömdes i den tjocka skogen och i småbuskarne på dalens båda sidor. När det första skottet hördes nedifrån bäcken skulle anfallet begynna.

Kapten Jens Rothmayer hade verkligen också landstigit vid Årsta och genast låtit sätta byggnaderne der i brand. Allt folket på godset hade tillika med egaren sjelf genast tagit till flykten vid jutarnes analkande. Denna flykt hade skett så brådstörtadt, att flyktingarne icke hunno medtaga ens det nödvändigaste, hvadan kapten Rothmayer der gjorde ett ganska stort byte.

Uppblåst häröfver yttrade han till löjtnanten sedan tälten blifvit uppslagne på stranden:

»Efter hvad jag förnummit lär vägen till Stockholm inte vara särdeles lång.»

»Tro det», menade löjtnanten och såg förbluffad ut. »Hvem har gifvit dig den underrättelsen?»

»Vår fånge!»

»Hm, hm», hostade löjtnanten, och såg fundersam ut, »då må vi kanske misstro hans underrättelse så mycket som möjligt.»

»Hur så? Det är besynnerligt att höra dig tala på detta sätt. Du tror ju alla människor om godt.»

Det låg ett icke så litet hån i dessa kapten Rothmayers ord. Löjtnanten uppfattade dem också såsom sådant och bet sig harmfult i läpparne.

»Men, hvarför misstror du honom?» sporde kaptenen åter och betraktade sin underbefälhafvare med forskande blickar.

»Derför att han har så stygga blickar», svarade löjtnanten raskt.

Kapten Rothmayer funderade en stund. Derpå sade han med långsläpig ton:

»Kanske att du har rätt? Ja, ja, det är inte så utan det», fortfor han bestämdare. »Jag tycker mig också ha märkt, att han inte kan se folk rakt i ögonen.

»Nej, det är just derpå som jag stöder mitt antagande», svarade löjtnanten raskt, glad öfver att ändtligen få medhåll af sin förman.

»Men, vore det inte bäst att bringa honom hit och ånyo förhöra honom?»

»Jo, du har rätt. Hakon!» ropade Jens Rothmayer till den i närheten postande gamle knekten, som hade befallning att ständigt följa sin förman för att utföra hans befallningar. »säg till sergeanten, att han genast för hit den länge fången.»

Hakon skyndade genast att utföra befallningen, men hade icke hunnit uttaga många steg, förrän detta rop hördes ifrån lägret:

»Tag fast honom innan han kommer undan till skogen! Tag fast honom! Skjut honom!»

Vid detta rop hade kapten Rothmayer och löjtnanten samtidigt sprungit upp.

»Hvad kan detta betyda», menade kaptenen och blickade bestört omkring sig. »Hvem är det som de ska' ta' fast!»

»Det är jag lika klok på som du», inföll löjtnanten, »eller kanske det är fången, som ...»

Han fick ej meningens sista ord öfver läpparne, då en förvirrad scen tedde sig för de båda officerarnes blickar. Ut ur midten af lägret ilade med väldiga språng länge Bengt, som i ett obehakadt ögonblick lyckats narra sina väktare och komma undan. Han sprang för brinnande lifvet och hans afsigt var synbarligen att söka uppnå den täta skog, som började ett par hundra alnar uppe på stranden. Komme han en-

dast dit skulle han nog sticka sig undan bland buskarne och snåren.

Men efter honom i hack och häl var minst en fjerdedel af den jutska styrkan. Somlige stannade och sköto, somlige aflossade sina gevär under språnget. Ingen kula träffade likväl den djerfve flyktingen, som för att göra träffarne ännu mera omöjliga, ständigt sprang i zig-zag.

Slutligen rände en jutsk soldat af större längd än till och med länge Bengt förbi alla sina kamrater. I ena handen hade han en pistol, i den andra en lång bredbladig knif.

Kapplöpningen mellan desse båda långa personer blef af allt större intresse. Oaktadt det försprång, som Bengt hade, syntes det tydligt, att dansken vann på honom.

Bengt var nu icke många famnar ifrån det rädande skogsbrynet. Dansken såg detta och ansträngde sig ännu mera. Äfven länge Bengt gjorde en sista ansträngning, men den slutade olyckligt för honom. Då han skulle hoppa öfver en grop, som var för lång att springa omkring beräknade han icke hoppet bättre, än att han föll mot den motsatta kanten och slog pannan i kantens små hvassa stenar. Den länge dansken var genast öfver honom. Väl försökte Bengt att göra motstånd, men detta blef i följd af hans fall så lamt, att dansken, som var honom betydligt underlägsen i kroppsstyrka, utan svårighet kunde göra honom till sin fånge.

Under spott och spe från de jutske knektarne blef Bengt derefter framförd till kapten Rothmayer. Sedan denne en stund hånande betraktat den olycklige fången sade han:

»Hade du ej försökt att fly undan skulle du fått behålla lifvet. Nu ska' du hängas.»

Bengt, som under återfärden kryat till sig en smula, försökte att i yttersta raseri slita sönder de band, som fjettrade honom. Men banden voro för starka och Bengts krafter alltför mycket medtagne.

»Ha, ha, ha», skrattade kapten Rothmayer, »bråka

du så mycket du orkar, dess mera spak blir du der-
efter.»

»Men», invände löjtnanten, »hur går det med vår
färd till hufvudstaden om du låter hänga honom?»

»Nog finnes det vägvisare här i trakten», svarade
Jens Rothmayer under det ett underligt leende kru-
sade hans läppar. »För penningar får man allt här i
verlden. Häng den skurken genast!»

Kaptenens befallning var alltför klar för att den
skulle kunna missförstås. Oaktadt det mest förtviflade
motstånd blef länge Bengt upphissad i ett enstaka,
nere vid stranden befintligt träd.

I detsamma utropade en af de knektar, som va-
rit med om att hissa upp långe Bengt:

»Hvad är det för en figur, som kommer der borta!»

Alla vände sina blickar åt det anvisade hållet
och varseblefvo då en i eländiga paltor klädd pucker-
ryggig karl, som linkande och halt dref framför sig
några kor under det han då och då blåste några toner
på en gammal lur, hvilken han då och då till och
med använde såsom tillhygge då någon af korna blef
efter.

»Tag fast på den der», befallde kapten Roth-
mayer. »Han synes åtminstone inte farlig.»

Några knektar skyndade genast att verkställa
befallningen.

14.

»Hvad är du för en persedel», utbrast Jens Roth-
mayer och betraktade med en viss afsky den pucker-
ryggige och halte koherden. »Hvarifrån är du?»

Koherden svarade ingenting utan betraktade med
en slö och likgiltig mine allt omkring sig. Slutligen
fingo hans blickar dock en något högre glans och det
var när han fick syn på de blanka knappar, som kap-
tenen bar i rocken. Liksom småbarn räckte han
ut sina af smuts höljda fingrar efter de blanka knap-
parne, under det han stammande jollrade:

»Så - så - så - vack - vack - k - k - k - ra -
knap - kna - kna - kap - p - p - ar!»

»Se så för Hin», utbrast Jens Rothmayer, »han lider af stamning. Nå, då lära vi ej få stort besked af honom!»

»Låt mig taga honom om hand», bad löjtnanten.
»Jag har förut haft med dylikt folk att göra.»

»Gör som du vill, men sök för all del att forska ut vägen till Stockholm. Det lyckas dig nog inte, ty han synes också vara halftokig.»

Löjtnanten tog emellertid koherden afsides och började att förhöra honom. Detta var ett styft och tålmodspröfvande arbete och dansken var flere gånger färdig att uppgifva försöket. Endast halftokiga svar lemnades honom.

Slutligen tycktes det som om det började ljusna en smula i koherdens hjerna. Löjtnanten kunde småningom leta ut hvad han ville samt huru långt ungefär det kunde vara till Stockholm.

På hans tillfrågan om koherden vore hågad att visa danskarne vägen dit svarade koherden medelst en stum nickning på hufvudet och då löjtnanten gaf honom en guldpenning såsom förskott på den belöning han skulle få efter väl förrättadt värf, lyste den halfäniges blickar af en sådan girig glädje, att dansken kände sig ganska förnöjd öfver det fynd han gjort.

»Han ska' inte förråda oss», tänkte han, »dertill är han för girig, det synes nog.»

Högt sade han derpå under det han uppvisade flata handen, i hvilken fyra andra guldmynt lågo:

»Om du för oss utan faror till Stockholm ska' du få alla dessa fyra penningar också.»

En ännu girigare glädje stod härvid att läsa i koherdens ögon, och på sitt stammande sätt uttryckte han sin förnöjelse öfver att kunna förtjena så mycket penningar för, såsom han sade, en så ringa tjenst.

Då löjtnanten straxt derefter med den nyförvärfvade vägvisaren gick förbi det träd, i hvilket länge Bengts kropp ännu hängde och dinglade, såg koherden förstulet åt sidan. Vid åsynen af den döde ryckte han häftigt till och hans anlete öfverdrogs af en plötslig

blekhet. Löjtnanten hade dock lyckligtvis icke märkt någonting. Han var så ifrigt sysselsatt med sina tankar på den stundande marschen till Sveriges hufvudstad, att han icke gaf akt på någonting omkring sig.

Sedan han lemnat koherden åt Hakons vård med tillsägelse att han skulle behandlas väl, gick han att uppsöka kapten Rothmayer. Han fann denne i sitt tält, ifrigt sysselsatt med att tömma en stänka öl.

»Nu har jag löst gåtan», sade löjtnanten då han knappt var kommen inom tältdörren.

»Verkligen!» utbrast kapten Rothmayer under det en blix af glädje lyste i hans ögon. »Nå, hur lyder lösningen?»

»Koherden känner vägen till Stockholm, och om vi tåga härifrån om en timme, så ä' vi framme ungefär vid midnatt.»

»Godt», menade den jutske kaptenen och slog förnöjd händerna tillsammans. »Det är just den bästa tiden för en öfverrumpling. Alla menniskor sofva då, och det ska' nog inte bli svårt att då göra byte der. Visserligen kunna vi ej hoppas på att bemäktiga oss hela staden, men en god del af den ska' vi ändock sticka i brand, det är säkert. Utom detta», fortfor han och bröstade sig icke så litet, »ska' vi uppnå en ovansklig ära genom denna bragd.»

»Du har således glömt den vackraste flickan, som du så nyligen vunnit», inföll löjtnanten skrattande.

»Nej, henne ta'r jag på hemvägen. Jag hoppas att ingen springer bort med henne till dess.»

»Hoppas det, jag också», svarade löjtnanten med svag ironi i tonen, något som dock undgick kapten Rothmayer i dessa ögonblick, då han endast tänkte på den vinst och den ära han skulle skörda af sitt stockholmsbesök.

En knapp timme derefter voro tälten nedtagne och stranden helt och hållet tom på folk. De enda lefvande varelser, som funnos der, voro den halfvänige vägvisarens kor, som nu i ostördt lugn betade på samma mark, som nyligen trampats af Sveriges fienders fötter.

15.

Öfver berg och moras, genom mörka skogar och kala slätter, öfver åkrar och ängar tågade den jutska skaran framåt, förd af den halftokige koherden.

Löjtnanten gick på hans ena sida och kaptenen på hans andra, båda med hvar sin spända pistol i handen, färdige att nedskjuta honom vid minsta tecken till förräderi.

Mer än en gång hade officerarne försökt att inleda ett samtal med honom, men alltid misslyckats. Det tycktes nemligen som om den hinderliga stammningen tilltagit mot aftonen.

Följden deraf blef också, att vägvisaren helt och hållet lemnades i fred, något som han också synbarligen var belåten med.

Det var en högst besvärlig färd, som danskarne finga göra. När dertill kom att natten var mörkare än vanligt, så att de olika föremålen icke kunde urskiljas så tydligt som annars varit fallet, kan man ungefär göra sig ett begrepp om hur ondt de med trakten ovane skulle slita under denna högst besvärliga marsch.

Än stupade några stycken i en klunga framstupa öfver någon kullfullen trädstam, som för sent observerades, än satte sig någon fast i ett moras och måste med svårighet hjälpas upp igen, än blef en annan inklämd mellan de yfviga trädgrenarne, som allestädes voro i vägen. Och till att reda ut alla dessa motigheter behöfdes det tid, till och med ibland rätt mycken tid.

Förgäfvos svuro både löjtnanten och kaptenen och besvuro vägvisaren att föra dem in på en annan stråt. Efter mycket besvär kunde han till slut göra begripligt för officerarne, att det icke fanns några banade vägar i trakten. Nej, det var till och med så illa bestäldt, att det icke ens fanns upptrampade gångstigar.

Här fanns sålunda ingen annan utväg, än att foga sig i sitt öde. Marschen var nu en gång anträdd och jutarne således prisgifne åt sin vägvisare.

Det fanns också ögonblick då kapten Rothmayer var allvarsamt bekymrad för sitt och truppens öde,

och mer än en gång delgaf han löjtnanten dessa sina djupa farhågor.

»Har ingen fara», svarade då löjtnanten och ryckte på axlarne. »Vägvisaren är girig och vill nog förtjena sina fyra guldmynt till, det såg jag mer än tydligt i hans ögon. Men se, ljusnar det inte der borta?»

»Jo, det ser ut att vara en sjö», inföll kapten Rothmayer glad. »Kanske att det är Mälaren?»

Vägvisaren började i detsamma att blåsa sina entoniga ljud i luren. Då kaptenen sporde honom om orsaken härtill, stammade han:

»Folk- - k - k - k - k - k - et gå - gå - gå - gå - går b - b - b - b - bättre d - d - d - då!»

Som hvarken kaptenen eller löjtnanten funno skäl till att jäfva denna anmärkning, läto de honom hållas.

Ju närmare tåget kom sjön och den ljusare trakten, desto högre och klarare blefvo lurens toner. De hade till slut i all sin enformighet starkt tycke af tonerna af en festmarsch.

Ju mera tåget närmade sig sjön, desto ljusare blef det omkring soldaterne. Väl sågo både kaptenen och löjtnanten att det bar af ned i en dalsänkning, men de tänkte icke vidare derpå, alldenstund dylika passager äro så vanliga i ett starkt kuperadt land.

Tåget var snart nere vid »Skårans» botten. Den lilla bäcken surlade så fridfullt; något annat ljud afbröt icke den högtidliga tystnaden.

»Hur långt ha vi till Stockholm?» sporde kapten Rothmayer vägvisaren.

Denne svarade icke ett enda ord. Med ena handen bar han luren, den andra var nedstucken i den trasiga tröjfickan.

»Nå, svarar du inte», röt kaptenen, »så skjuter jag dig!»

Då vägvisaren oakadt denna hotelse icke gaf det åskade svaret, höjde kaptenen vapnet i akt och mening att till en början endast skrämma koherden.

Men nästan lika snabbt som tanken ryckte denne upp sin i tröjfickan förvarade pistol, och innan någon hann göra en enda rörelse låg kapten Rothmayer med genomskjutet hufvud på marken.

Nästan i samma ögonblick small ett annat skott. Det var ur löjtnantens pistol. Men denne officer, som städse skröt öfver sin stora skjutfärdighet, sköt nu bom.

På en gång började det rassla och prassla i buskarne och som en oemotståndlig lavin störtade bondhären ned öfver de af djupaste förfäran betagne dan-skarne.

Liar, hötjufvor, knifvar och pistoler började nu sin fruktansvärda skörd. Vål försökte den jutske sergeanten att sammanhålla sina delvis redan sprängda led, men utan framgång; hans led trängdes allt mera tillsammans och slutligen krossades de helt och hållet. Blott ett par man kommo undan med lifvet, för att till sina landsmän bära underrättelsen om det förfärliga nederlaget.

Den danske löjtnanten var nära att bli nedhuggen han också, men räddades af Elias Kraft.

Vid solens uppgång var den blodiga striden slutad. Nere i »Skåran» såg det förfärligt ut. Efter hand bortburos de döde och begrafdes inne i skogen, der en hög kulle, som nu är alldeles jemnad med jorden, länge utvisade stället, der de plundrande jutarne lågo begrafne. De stupade bönderne och drängarne blefvo dagen efter högtidligt jordade i en gemensam graf på Österhanninge kyrkogård.

Straxt efter solens uppgång var det mera lif och rörelse vid »Skåran». Den vördade själasörjaren hade också infunnit sig. I hans sällskap befann sig Gertrud.

Medan sällskapet var som bäst sysselsatt med att tala om nattens stora händelser framträdde Elias Kraft och yttrade så högt, att alla kunde höra det:

»När vi drucko länge Bengts »sqvallerpott» gjorde Jan Ersson det löfte, att den, som skyddade hans gård från danskarnes härjningar, han skulle af honom få allt hvad han begärde. Nu är din gård skyddad, Jan Ersson. Står du vid ditt löfte?»

»Ja», svarade den girige bonden under det han slog ned ögonen, »jag står vid mitt löfte.»

Och vid dessa ord undslapp en djup suck hans bröst. Han visste ju ej hvad den okände räddaren

skulle komma att begära, och det var detta, som gjorde honom så hjertängslig.

»Nå, så träd fram då», utbrast Elias Kraft och vinkade åt vägvisaren-koherden.

Denne trädde fram och sade utan att vidare stamma i talet:

»Jag begär din dotter Gertrud till äkta.»

Dessa ord hade en nästan förfärande inverkan på Gertrud. Skulle hon bli hustru åt en sådan ful och vanskaplig man? Nej, förr döden. Längre hade hon bland folkmassan sökt efter Harald Brodde utan att få sigte på honom. De personer hon tillsporde hade icke heller sett den minsta skymt af länsmannen, hvarken före, under eller efter striden.

»Åh, det är väl inte så farligt som det ser ut», menade vägvisaren-koherden skrattande. »Man ska aldrig döma hunden efter håret.»

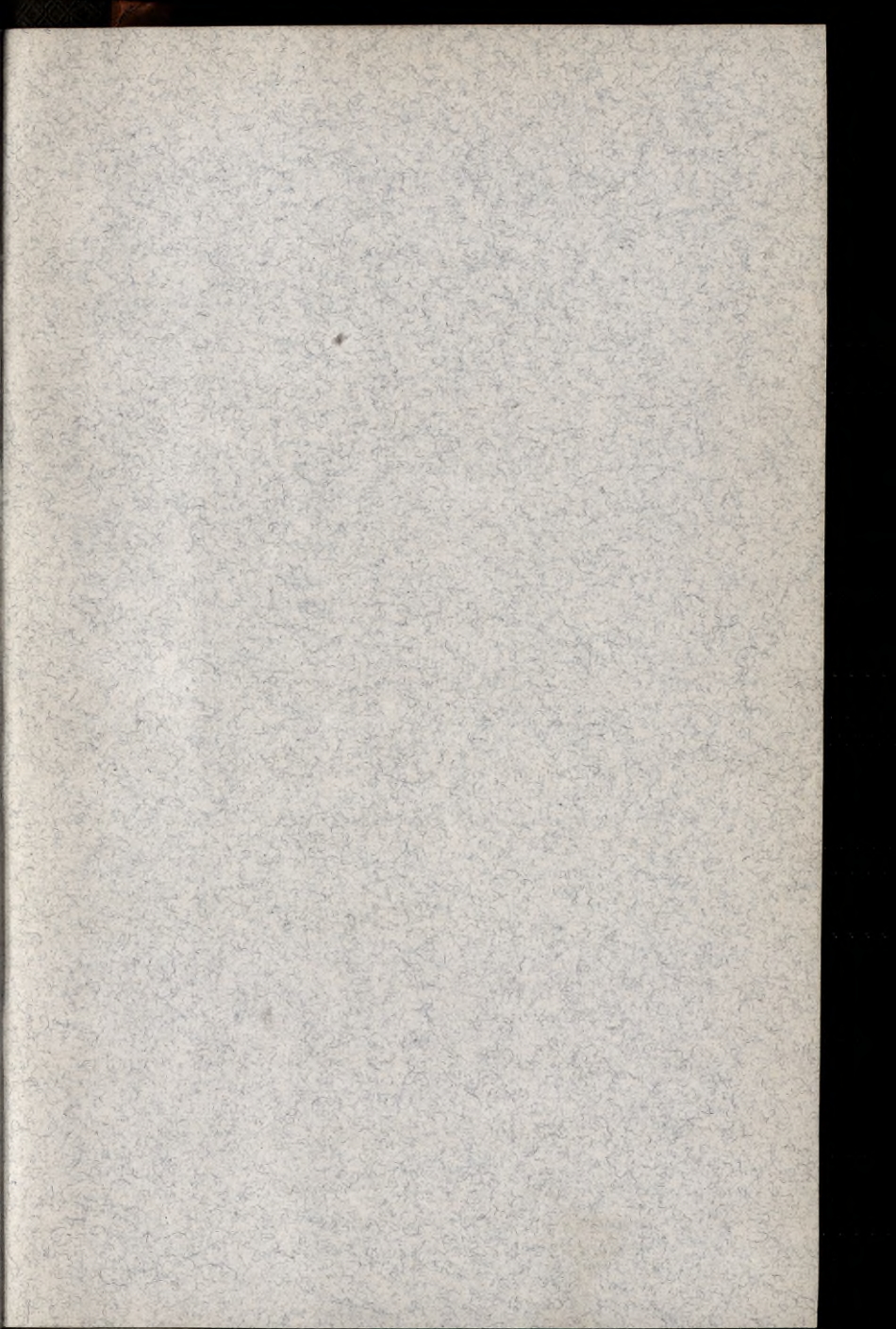
Och med dessa ord afkastade han förklädnaden. Under ropet: »Harald, Harald!» ilade Gertrud i länsmannens armar. Folket, som i dessa ögonblick fick allt klart för sig, hurrade och prisade högeligen sin raske länsman.

Endast Jan Ersson visade ett surmulet anlete. Det förtretade honom nemligen, att den af honom så hatade länsmannen skulle få hans dotter. Nu kunde han dock icke taga sina ord tillbaka hur gerna han än hade lust dertill.

Bröllopet stod en månad derefter och vackrare brud hade aldrig funnits i Österhanninge socken, åtminstone på de sednaste hundra åren.

För denna sin bragd, hvarigenom Harald Brodde räddade icke allenast Österhanninge jemte kringliggande socknar från mord, brand och plundring, fick han ett par år derefter en kronofogdesyssla och blef en af de mest ansedde bland desse embetsmän. Bland allmogen i den trakt han räddat från jutens hemsökelse, kallades han dock allt framgent icke med något annat namn än: den fiffige länsmannen. »Skåran», der jutarne fingo sin bane, benämndes derefter: »Jute-Skåran».

Historiskt-Romantiska Berättelser.

Af **J. O. Åberg.**

- Erik Ollikainen, pris 1 krona.
Spofvens pistol, pris 50 öre.
Sammansvärjningen i Krakau, pris 50 öre.
Karl XII:s värja, pris 75 öre.
Ett qvinnodåd, pris 35 öre.
Lots-Jakob, pris 1 krona.
Skräddarne i Greiffenhagen, pris 30 öre.
Karl XII som fångvaktare, pris 50 öre.
Lasse i gatan, pris 60 öre.
Banér i säcken, pris 1 krona.
Måns Lurifax, pris 75 öre.
Snapphanarne, pris 2 kronor.
Den siste karolinen, pris 60 öre.
Mjölnarflickan vid Lützen, pris 50 öre.
Under Snapphane-eken, pris 1 krona.
Öfverlöparen, pris 50 öre.

Af **Sylvia.**

- Magdalena Rudenschöld, pris häftad 4,50, inb. 5,50.
Axel Fersen och Marie Antoinette, pris häftad 2,50, inb. 3,50.

Af **Lodbrok.**

- Fänrik Flinks minnen från trettioåriga kriget, häftad 3,75,
inb. 5 kr.
Fröken Bärfelts Hemlighet i 8 häften, pris 6 kronor.

Seke Historiska Romaner.

Af **Lodbrok.**

- Nybygget vid Vargkullen, pris häftad 4,50, inb. 5,50.
Millionärens dotterson, pris häftad 3 kronor.